

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ
KOMİSYONU

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN ENGELLİ
KADINLAR İLE ENGELLİLERE
BAKMAKTA OLAN KİŞİLERİN
SORUNLARI VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ KONULU ALT
KOMİSYON TUTANAKLARI

7 Mart 2016

KONU

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel

Müdürü İshak Çiftçi'nin sunumu

7 Mart 2016 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati:13.45

BAŞKAN: Bennur KARABURUN (Bursa)

BAŞKAN – Toplantı yeter sayımız vardır, toplantıyı açıyorum.

Sayın üyeler, alt komisyonumuzun 2’nci Toplantısına hoş geldiniz.

İlk olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz ile görüş ve bilgi alma toplantılarına başlayalım istedik biz. Bugün de Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürümüz Sayın İshak Çiftçi aramızdadırlar. Kendilerine “Hoş geldiniz.” diyorum ve bir an önce kendisine söz vermek istiyorum ki bizi de güzel bilgileriyle donatsın istiyoruz.

Buyurun.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Estağfurullah.

Konuya girmek istemiyorum, biraz kendimi tanıtayım size. Ben 62 doğumluyum. Urfa Siverek’te doğdum. İmam hatip orta kısmı Siverek’te, sonrası Elâzığ’da. Üniversite İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, akabinde on sekiz yıl akademisyenlik Fırat Üniversitesinde. Yüksek lisans, doktora çalışmaları Malatya’da olmak üzere akademik hayata atıldık. Sonrasında ihtiyaç duydular Ankara’ya geldik.

Evliyim, 4 çocuğum var; 2 kızım, 2 oğlum. 3’ü üniversiteyi bitirdi, 2 oğlum -büyük oğlanlar- üniversiteyi bitirdiler, kızımın biri de bitirdi, en küçüğümüz lise 1’de.

Daha önce, Ankara’ya ilk gelişimde TRT’de çalıştım ben genel müdür müşaviri olarak bir beş yıl kadar filan. Geçmişteki hükümetlerimizde yer alan Devlet Bakanımız Sayın Mehmet Aydın Bey’in tavsiyeleriyle, özellikle onun hassaten ricasını kıramadan gelip orada başlamıştım, üniversite hayatımı öyle bıraktık. Daha sonrasında da Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü boşalınca Sayın Başbakanımızın, Cumhurbaşkanımızın “O Hoca orada niye oturuyor? Gitsin şu işleri halletsin.” filan diye bir şeyleri var. Çünkü otuz yıla yakın.. Yani, okuldan mezun olduktan sonra, 1986’da, ilk defa bir şeyle karşılaştım ben. Kaymakamlık sınavına girmiştim, kaymakamlık sınavını kazanmıştım. Komisyona gittiğimizde, o zaman, hiç unutmuyorum, Bekir Aksoy Personel Genel Müdürlüğü İçişleri Bakanlığının “Biz seni kaymakam yapamayız.” demişti bana. Sebebini sormuştum, “Bu bir temsil mesleğidir. Tam teşekküllü hastaneden rapor almanız gerekir. Siz ortopedik engellisiniz. Dolayısıyla biz sizi kaymakam yapamayız. Size İçişleri Bakanlığında başka bir görev verelim, bir memuriyet verelim.” filan demişlerdi. Ben reddetmiştim. Sonrasında Devlet Planlama Teşkilatının Planlama Daire Başkanlığının uzmanlık sınavına girmiştim. Öyle demişlerdi bana... DPT tarihinde ender bir sınavdır bu. Yazılı sınavında 100 üzerinden 100 almıştım ama bana “Santral memurluğu yapar mısınız?” diye bir teklifle gelmişlerdi. Nereden nereye geldiğimizi anlatmak için...

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Yıl?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Yıl 86-87.

Yani Türkiye’nin engellilikle ilgili algısının nereden nereye geldiğiyle ilgili... Şimdi şükrediyorum. Tabii, Türkiye bugün engellilerden birisini getirip Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü yapıyor. Artık bundan sonraki şeyler de en çok bu camianın arzu ettiği şeylerden birisi. Belki bu camiadan gelen insanlar, artık devrimizin kol ya da bacak devri olmadığı, aklınızı, kafanızı kullanabiliyorsanız her türlü işi yapabileceğinizin bir göstergesi olarak tarif ediyor ve bugün bu algıya geldiğimiz için de şükrediyoruz. Çok güzel bir algıdayız yani onun için ben ümitvarım. Ben çünkü Türkiye’yle ilgili hep

ümitvarım yani bu ülke çok güzel bir ülkedir. Bütün bu karmaşaya rağmen, kavgaya rağmen, her şeye rağmen biz dünyadaki en iyi ülkeler arasında yer alıyoruz. Sebebi şu: Geçen gün şuradan bir baktım, Roma'dan Pekin'e kadar bakın, bu coğrafyada bizim dışımızda makine üreten bir ülke yok. Antep'e bir bakın, bütün bu kavganın içinde 8'inci organize sanayi bölgesini yapıyor. Onun için bu ülke, hakikaten, insanıyla, ümitleriyle, bütün olumsuzluklara rağmen, bütün engellemelere rağmen güzel şeyler yapan bir ülkedir. Onun için ben, bu algıyı değiştiren ve buna sebep olan herkese önce bir teşekkür ediyorum bütün engelliler camiası adına.

Şimdi, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri olarak nasıl bir alanda çalışıyoruz ve ne yapıyoruz onu ben takdim etmek istiyorum size genel manada, sonrasında spesifik olarak komisyonun teması gereği de diğer konuları da paylaşabiliriz.

Nüfus ve konut araştırmalarına baktığınız zaman Türkiye'de... Yaş sıralamasına göre engelli birey, yaş gruplarının tümüne baktığınız zaman nüfus oranı veya işte, erkek, kadın olarak baktığımızda erkek 5,9; kadın 7,9 engelli olarak. Engelli kadınlarımızın sayısı Türkiye'de engelli erkeklerden fazla. Bu istatistikler onu gösteriyor. Tabii, nüfus ve konut araştırması 2011 yılında yapıldı Türkiye'de. Daha önce, 2002 yılında yapılan bir araştırma var, 2002 yılının araştırmasına baktığınız zaman Türkiye'de engellilerin sayısı 8,5 milyon, 10 milyon civarında filan tahmin ediliyor, bütün istatistiklerde bunlar konuşuluyor. Aslında bu çok geniş bir araştırma değil, çok kısıtlı bir araştırma ama çok spesifik olarak yapılmış bir araştırma değil. Ancak, ondan sonrasında, 2011 yılında 2,2 milyon hanede yapılan bir araştırmaya göre baktığımız zaman Türkiye'de, gruplandırarak engellilik ayrıştırıldı yani daha öncesinde bizim "süreğen hastalık" dediğimiz böbrek rahatsızlıkları olanlar veya, işte, kalp yetmezliği olanlar, buna benzer kimseler de engellilerden sayılıp genel olarak bir sayım yapılmış ama sonrasında görmede zorluk yaşayanlar, duymada zorluk yaşayanlar, konuşmada; konuşma bozukluğu, tutukluluk, kekemelik gibi nedenlerden dolayı zorluk yaşayanlar, yürümede ya da merdiven çıkmada, inmede zorluk yaşayanlar, bir şeyler taşımak ya da bir şeyleri beraber götürme veya tutmada zorluk yaşayanlar, yaşlılarına göre öğrenmede, basit dört işlem yapmada, hatırlamada, dikkatini toplamada zorluk yaşayanlar gibi gruplandırmalar yapılarak bir sayım yapıldı. Bu yapılan sayıma göre bu grupların oranı, görmede zorluk yaşayanlar 1,4 Türkiye'de, baktığınız zaman, ama duymada zorluk yaşayanlar 1,1 gibi. Böyle kıyaslamayla gidiyor. 2002 araştırmasına göre 8,5 milyon veya 10 milyon civarında tahmin edilen engelli sayısı, aslında bu spesifik araştırmaya göre yani 3 veya daha yukarı yaş nüfus oranı yüzde 6,9; 4 milyon 876 bin kişi olarak tespit edilmiş Türkiye'de. 5 milyona yakın bir engelli sayısı var. Yani sonradan engellik veya işte, süreğen hastalıkları hariç tuttuğumuzda, doğumundan itibaren engelli olarak kabul edebileceğimiz, bu tip sınıflamaya göre zorluk yaşayanları 4 milyon 876 bin kişi olarak ifade ediyoruz.

Şimdi, engellilik olgusu ve aile konusuna dönüp baktığımız zaman, engelli bireylerin ailelerinin yaşadığı sorunları özellikle merak ediyoruz. Bunları 3 kategoride inceliyoruz: Psikolojik sorunları var, sosyal sorunları var ve ekonomik sorunları var bu ailelerin. Dolayısıyla bu başlıkta değerlendirdiğimiz bu sorunlar nelerdir? Yani aileler ne tip sorunlar yaşıyor? Bizim bu sorunları bilmeden engellilik alanıyla ilgili yaptığımız çözümlerin büyük çoğunluğu, daha önceki dönemlerde yaptığımız, sadece onları alıp belirli merkezlerde barındırmak ya da "Şunu da verdik, yetmiyor kardeşim?" filan gibi bir algı yaratır. Hâlbuki bu sorunların ne olduğunu bildiğimiz zaman "bakış açısı", "farkındalık" dediğimiz şeylerin Türkiye'de değişeceğine inanıyoruz.

Psikolojik etkilerden biri ailede diğer çocuklara göre farklı gelişim gösteren ya da farklı doğan bir çocuğun farklı gereksinimlere ya da farklı ihtiyaçlara sahip olması sebebiyle bu ailenin psikolojik olarak büyük bir yük altına girmesine sebep oluyor. Geçen komisyon toplantısında da söyledim, 7 kardeşiz biz, babam her defasında şu lafı tekrar ederdi bana: "6'sı bir tarafa sen bir tarafa." O, şimdi, kendi gönlünde, benim onun gönlündeki yerimin ne kadar derin olduğunu, ondan sonra, ne kadar

önemsemediğini, ondan dolayı ne kadar yaralı olduğunu, bu yükünün ne kadar ağır olduğunu anlatmaya çalışırdı aslında. Belki siz onu “Babam beni hepsinden fazla seviyor.” olarak algılamazdınız ama o bile normalde moral, motivasyon aslında. Gerçekten de öyledir. Engelli çocuğu olan ya da engellisine sahip olan aileler engelli çocuklarını diğerlerinden daha fazla seviyor. Bu yük, geçici olmayan, sürekli mücadele edilmesi gereken bir yükür, aileler devamlı olarak, hayatı boyunca bununla birlikte hayatını devam ettirecek ve yaşam süreciyle birlikte hayatını sürdürürken bu yükü beraber taşımak zorunda oldukları kocaman bir yükür.

Engelli çocuğa sahip olan aileler, engelli bireye sahip olan aileler duygusal olarak birçok evre geçiriyorlar. Yapılan araştırmaların birçoğunun sonucuna baktığımızda, ilk etapta inkâr etme başlıyor. Yani bu bizim “saklama” dediğimiz, “engellisini beyan etmemek” dediğimiz konu aslında bu saklamadan kaynaklanıyor. Bir utanma duygusu, bir engelli çocuğa sahip olduktan sonra onu başka ailelerin görmemesi ya da onlara göstermek istememeleri gibi sıkıntılar yaşıyorlar. Tabii, ilk etapta bir travma yaşıyorlar, bir şokun içine giriyorlar yani “Ben ne yaptım ki, nasıl ben bunu hak etmiş olabilirim, neden ben böyle bir çocuğa sahibim, ben nasıl bir günah işledim ki bu benim başıma geldi?” gibi filan sorgulamalar başlıyor, travmalar ve şoklar başlıyor. En zor aşaması da budur yani bizim düzgün hizmet götürebilmemiz için ailelerin bu inkârdan vazgeçip, ondan sonra engellisini olduğu gibi kabullenmesi için yüzde 50’sinin halledilmesi demektir aslında. Sonrasında suçluluk, kaygı, stres gibi duygular yaşadıklarını, kabul aşamasından sonra da depresiflik başlıyor, tükenmişlik, düşük öz saygı yani “Ya, benim nasıl olsa engelli bir çocuğum var, ben şu ailelerle eşit sayılabilir miyim?” gibi birtakım kaygılara kapıldıklarını görüyoruz. Sürekli çocuklarıyla ilgili gelecek kaygısı duymaya başlarlar ki engelli çocuğu olan annelerin en büyük kaygısı şuydu bugüne kadar: “Ben öldükten sonra bu çocuğuma ne olacak?” Şimdi dua ediyorlar çünkü o engelli çocukların hepsine, annesi ölse bile, onlara her yönüyle annesinden daha iyi bakılacak merkezlerimiz var, tedbirlerimiz var, onların ekonomik gelişmişliğine de katkıda bulunuyoruz. Dolayısıyla, bu duyguları ortadan kaldırmanın yolları bu hizmetleri biraz daha ileri götürmektir. Bu duygusal yük, geçici olmayan, sürekli mücadele edilmesi, baş edilmesi, mutlaka birtakım rehabilitasyonlarla ailelerin desteklenmesi, psikolojik desteklerle filan baş edilmesi gereken bir hayat sürecini beraberinde getiriyor.

Engelli çocuğu olan ailelerde bakım sorumluluğunun ve fedakârlık beklentisinin büyük kısmının annede toplandığı belirlenmiştir araştırmalar sonucunda. Çünkü Türkiye’de engellisine ve yaşlısına bakan kimselerin sayısına baktığımızda oranlama olarak, bunların yüzde 91’inin kadın olduğunu görüyorsunuz. Yani evde bir engelli veya yaşlı bir kimse varsa -bu orana baktığımızda- bakıcıların yüzde 91’i kadınlardan oluşuyor, yüzde 9’u erkeklerden oluşuyor, onun da sebebi büyük ihtimalle evde bakacak kadın olmadığıdır veya ilgilenecek biri olmadığıdır. Babalara kıyasla, engelli çocuğu bulunan annelerin gündelik hayat pratikleri, çalışma ortamları, sosyal hayatları, fiziksel ve psikolojik sağlık durumları daha büyük oranda etkilenebiliyor. Bu sorumluluk, annelerin diğer toplumsal rollerinden vazgeçmek durumunda kalmalarına, çocukları dışında geçirebilecekleri, kendilerine ayırdıkları farklı zamanın neredeyse kalmamasına yol açıyor. Şimdi, bir gezmeye gidemiyor, bir pazar yapamıyor... Sağlığını erteleyen anneler biliyoruz. Yani çocuğu engelli olduğundan dolayı, doktora gitmesi gerekiyor, acilen sağlık hizmeti alması gerekiyor ama bırakacak kimsesi olmadığı için de böyle bir ihtiyacını bile gideremiyor. Onun için, bu sene başlattığımız, “gündüzlü bakım merkezleri” diye tabir ettiğimiz... İleride biraz daha açıklamasını yapacağım. Bu, modern hayatın getirdiği akrabalık ilişkilerinin zayıflaması ve onunla birlikte komşuluk ilişkilerinin yok olması neticesinde bir çözüm olarak, devletin bir sosyal politikası olarak, bu anneleri rahatlatabilecek, ailenin hayat standardını yükseltebilecek, kalitesini yukarı çekebilecek bir çözüm olarak düşündük onu. Şu anda, hızlı bir şekilde altyapısı hazırlanıyor yani 5 ilimizde başladı. Manisa’da -ödenğini gönderdik- başlayacak, Ankara, İstanbul, özellikle büyük şehirler... Yani burada, akrabalık ilişkileri ve komşuluk ilişkilerinin çok zayıf

olmasından kaynaklanan, engellilerin ailelerini rahatlatacak, hayat standartlarını yukarı çekebilecek bir uygulama olacak. Bir gündüzlü kreş gibi düşünün yani ailelerin çocuklarını ya da yaşlılarını -hem yaşlılar hem engelliler için başlatıyoruz onu- evlerinden alacağız, gündüzleri orada rehabilite edilmeleri gerekiyorsa rehabilitasyonları, eğitim gerekiyorsa eğitim ama gün boyu orada olacaklar. Ayrıca, senede bir ayı geçmemek üzere -fasıllı da olabilir, bir seferde de kullanabilirler- yatılı olarak da bırakabilecekleri bir hizmet uygulaması bu. Yani aile diyelim ki umreye gitmek istedi, taziyesi oldu oraya gitmek istedi, bir akrabasını ziyarete gitti veya işte, gittiği yerde engellisine uygun bir tatil imkânı yoksa, tatile gitmek istedi, senede bir ayı geçmemek kaydıyla yatılı olarak bırakabilecekleri merkezler kuruyoruz şimdi büyükşehirlerimizde. Özellikle 2016 yılı Yatırım Programı'na 10 büyük ilimizi koyduk çünkü burada çok büyük ihtiyaç. Modern hayatın getirdiği, ailede her kişinin çalışması, zamanının olmaması nedeniyle böyle bir hizmet uygulamasının ailelerin hayat standartını yukarı çekeceğiyle ilgili bir ümidimiz var, öyle ümit ediyoruz; onları rahatlatalım diye düşünüyoruz.

Bu sorumluluk annelerin diğer toplumsal rollerinden ayrılmasını sağladığı için bu kadınlarımızın ya da annelerimizin psikolojik olarak da hayatlarının kalitesi çok düşmüş oluyor çünkü sürekli bir tükenmişlik sendromu yaşadıkları için engellisine de istediğimiz şekilde bir hizmet ya da bakım verememe sıkıntısı doğuyor çünkü onların da rehabilitasyona ihtiyaçları var. Sürekli olarak aynı şeyle uğraştığınızı bir düşünün, sizin ciğerpareniz olan bir çocuğunuz ya da bir büyüğünüzle uğraştığınızı düşünün. Bu sizi sıkıntıya sokar neticede.

Türkiye'de boşanmaya ilişkin yapılan araştırmalarda, babaların daha çok erkek çocuklarını terk ederek engelli bir çocuğu varsa aileyi bırakıp gittikleri, yükün tamamen annelerin üstünde kaldığıyla ilgili sonuçlar biliyoruz. Tabii ki bu oranın ne şekilde seyrettiği ya da engelli çocuğa sahip olan ailelerde mutlaka buna dayalı olarak mı olduğuyla ilgili tam kesin bulgu yok ama yapılan bütün araştırmaların sonucu bizi ona götürüyor. Yani, babaların bunu bahane ederek -belki biraz küçük bahanelerle- ailelerini terk ettiklerini falan biliyoruz. Ancak, engelliliğin boşanma oranlarını doğrudan artıran bir etken olduğunu belirtmek için yeterince veri yok elimizde. Engelli bireylerin kendisi ve ailesi için, doğumundan itibaren, ekonomik, sosyal ve duygusal olarak yaşanan zorlukları değerlendirildiğinde, anne ve babanın evliliklerinde uyum sorunları yaratan önemli bir etki doğurduğu söylenebilir.

Engelli bireylerin ailelerine ilişkin sorunlardan sosyal sorunlara baktığımız zaman, engelliye ilişkin toplumsal ve bireysel ön yargılar özellikle çok büyük sosyal sorun yaratıyor. Yani, ben hâlâ onunla ilgili, bu işin çok ciddi manada inanç boyutunda işlenmesi gerektiğine inanıyorum. 7 yaşındayken ben medrese tahsili görüyordum. Yani, hayata karşı bu kadar özgüvene nasıl sahip oldum diye düşündüğüm zaman, benim bir hocam vardı, 3 üniversite mezunu, 7 dil biliyordu, iyi bir âlimdi, şöyle bir şey söyledi bir gün bana, o benim belki hayatımın dönüm noktası falan olmuştur: “Sen çok şanslısın, keşke ben senin yerinde olsaydım.” diye bir cümle söylemişti. Ben çok şaşırımdım ne demek istiyor bu falan diye. Tabii, ayağımızın birisi ortopedik engelli olunca “Biliyor musun, sen öbür tarafta Allah'tan alacaklısın.” demişti bana. “Nasıl yani?” “Öbür dünyaya gittiğin zaman, ‘Allah’ım sen bana bu dünyada bir tane eksik bacak verdin, ben senden alacaklıyım, ver alacağımı.’ diye bir talepte bulunacaksın, kimsenin böyle bir şansı olmayacak.” falan demişti. Tabii, bunun çocuk olarak sizde yarattığı etki, psikolojik olarak sizin hayatınızın yönünün belirlenmesinde çok ciddi katkı sağlıyor. Ama toplumsal ve bireysel ön yargılara baktığımız zaman, bir insanın, baktığımızda... Hâlbuki Yaradan öyle demiyor yani Nûr Suresi'nin 61'inci ayetinde Cenab-ı Allah “Köre güçlük yoktur, topala güçlük yoktur, hastaya güçlük yoktur.” diyor. Yine, Fetih Suresi'nin 17'nci ayetinde aynı ifadeyi tekrar ediyor. Dönüp baktığımız zaman, bunun bizim kültürümüze yansımaları şudur: Şeyh Galip “Sen zübde-i âlemsin hoşça bak zatına, sen zübde-i âlemsin.” diyor. Yani, sen âlemin özüsün, aslında seni bu kalıpta yaratan içine ne sakladı bilmiyoruz, içinde ne var bilmiyoruz. O kadar güzel bir cevher saklamış olabilir ki bunu ondan başkası bilemez.

Dolayısıyla, bunun örneklerinden bir tanesi şudur yani toplumun önyargılarını kırmak için anlatırım ben bunu gittiğim her yerde. Mesela, bizim işitme engellilerimizin büyük çoğunluğunun değerli taşların işlenmesi atölyelerinde çalıştıklarını biliyoruz. Nedeni şudur: Orayı gezdiğimizde, bizi bilgilendirdiklerinde şunu söylediler, dediler ki: “Bunlar çok değerli taşlar oldukları için bunların işlenmesi için kesinlikle kişinin dikkatinin dağılmaması gerekiyor çünkü çok kıymetli bunlar. Ufak bir keski darbesi onda milyonlarca liraya mal olacak şekilde bir hasara meydan veriyor.” Şimdi, başka bir gözle bakıyorsunuz o zaman. İşitme engellilerin hepsi orada çalışıyor ve hiçbir şekilde dikkatleri dağılmıyor. Yani, onun niçin yaratıldığını belki birçoğumuz bilmediğimiz için, özelliklerini bilmediğimiz için ama peşin hükümlerle “Bu bunu yapamaz, şu da şunu yapamaz.” gibi bir ön yargı ya da toplumdaki bu bireysel ön yargılar çok ciddi manada bizim alanımızda belirli gelişmelerin olmasına engel oluyor.

Danışmanlık ya da rehberlik hizmetine ulaşmaya ilişkin olarak sorunlar yaşıyor sosyal olarak baktığımızda toplumda. Bu konuda, tabii ki biraz da o inkârın verdiği sonuç olarak başvurmamak ya da “Ben çocuğumu şeye çıkarmayayım, değmez.” filan gibi sıkıntılar yaşıyor. Bilgiye erişim ve doğru yönlendirmeye ya da yönlendirilememe gibi sorunlarla karşılaşılıyor bu aileler. Çoğunlukla insanların kendileri de bu konuda bilgi sahibi olmadıkları için onları doğru yönlendiremeyebiliyor.

Şöyle bir şey söylemişlerdi mesela: Bizim engelli bakım merkezlerinde doktorlarımız var yıllardır orada hizmet verenler. Onlar engellilikle ilgili çalışmalarında çok ciddi manada birikim kaydetmişler yani bir engelliye nasıl davranılır ya da ne şekilde tedavi edilir gibi. Ama hastanelere gittiğinizde bu hassasiyeti göremiyorsunuz. Tıp fakültesi hocalarımızdan, dekanlarımızdan biri şunu söyledi: “Ya, haklısınız Genel Müdürlük. Biz şey yapmıyoruz ki... Yani, doktorlarımızı eğitirken aslında engellilerle ilgili bir eğitim tıp fakültelerinde vermiyoruz.” dedi. Gerçekten de yok yani ciddi manada baktığımızda belki o sahada çalışanlar orada temayüz etiketleri zaman ciddi manada bir algı sahibi olabiliyorlar. Dolayısıyla, tıp fakülteleri veya diğer üniversitelerde özellikle müfredat programlarına engellilerle ilgili bu tıp uygulamaların konması ciddi manada ileriye yönelik bu tıp bilgiye erişim ya da onlarla ilgili bilgi birikimini geliştirebilir.

Eğitim, istihdam, bakım, rehabilitasyon, sağlık alanındaki hizmetlere erişimle ilgili süreçler zorlanıyor. Mesela, ileride bunların alacakları raporlar ya da benim özet olarak çıkardığım... Türkiye’de engellilerle ilgili halledilmesi gereken sorunların bir özetini sunacağım nasip olursa size. Bu konuların, bu süreçlerin çözümünde mutlaka tedbirlerin alınması gerekiyor. Erişilebilirlik ve toplumsal yaşama katılımı ilgili sorunlar yaşıyor.

Ekonomik sorunlara baktığımızda da engelli olmak ya da engelli bir bireye sahip olmak başlı başına ekonomik bir yük getiriyor aileye. Bu ekonomik yükler dolaylı ve dolaysız maliyetler olarak da ikiye ayrılabilir. Dolaysız maliyetlere baktığımızda, bir kere, ilaç ve tedavi giderlerine baktığımızda bu çok büyük bir yük getiriyor ailelere. Engelli kişinin fiziksel hareketliliğini sağlayan yardımcı araçların gereçlerin temininde çok büyük zorluklar yaşıyor bu aileler. Dolayısıyla, engellinin hayatını sürdürmek için ihtiyaç duyduğu bu aletlerin mutlaka edinilmesi gerekiyor ama eğer ailenin ekonomik gelişmişlik düzeyi buna yetecek gibi değilse çok büyük sorunlar yaşıyor. Engelli kişinin işlev yetersizliği açısından yardımcı araç gereçler dediğimiz, işitme cihazı gibi veya işte diğer engel gruplarına göre ihtiyaç duyulan cihazların temini.

Ev içi düzenlemeleri... Eğer engelli evde hareket edecekse, evin içindeki mutfağından tutun da birçok alanına kadar, tuvaletlerine kadar birçok şeyin düzenlenmesi gerekiyor. Normalde evler standart yapılıyor. İşte, eğer bir engelli birey sahibiyse o evlere yerleştiğiniz zaman, engellinizin, o evde, iki katlı dubleks bir evde yaşıyorsanız, bir engeliniz varsa üst kata çıkması için ev içinde bir asansör kurmanız gerekir, başka türlü çıkamaz çünkü. Evin diğer kısımlarına erişemez, hayatını sürdüremez, bu çok büyük ekonomik yükler getiriyor.

Bakım giderleri dediğimiz, bakım için gerekli olan malzemeler, bakıcı için ödenen ücretler, buna benzer birçok şey, yine, ailelere ekonomik olarak yük getiriyor.

Ulaşım giderleri... Yani, siz, engelli olmayan bir çocuğunuzla birlikte dışarı çıktığınız zaman, sıradan bir minibüse ya da sıradan bir otobüse binip veya rastgele bir taksiye atlayıp istediğiniz yere gidebiliyorsunuz, bir sıkıntı yaşanmıyor ama eğer bir engelliyle birlikte dışarı çıkıyorsanız bütün bu ihtimallerin hepsini hesaplamanız gerekiyor. Ona uygun araç bulmanız gerekiyor, onunla ilgili, belki tekerlekli sandalyedeysen onun binebileceği büyüklükte bir araç olması gerekiyor. Bunlar olmadan siz onu herhangi bir arabaya bindiremiyorsunuz.

Bizim yaşadığımız en büyük sıkıntı şu yani söylemekten imtina etmiyorum: On yıl önce kanun çıkardık, 2005 yılında, 5378 sayılı Kanun. Bunun erişilebilirlikle ilgili olarak çözümlerinin tamamlaması lazımdı fakat bu topyekün halledilmesi gereken bir mesele, sadece bir tek bakanlığın ya da bir genel müdürlüğün takibiyle bitecek bir şey değil. Mesela, bunun çevre ve şehircilik ayağını oluşturan kısmı var yani binaların ruhsatlandırılmasından planların çizilmesine kadar, çıkan kanuna uygun olmaları gerekiyor veya araçların taşınabilir, erişilebilirliğiyle ilgili olan sorunlarda Sanayi Bakanlığı o günden bugüne bir tek adım atmamış. Yani, normalde fabrikaları zorlaması gerekiyor, ürettikleri araçların erişilebilir araçlar olması gerekiyor. Yani, Türkiye’de hâlâ yüksek tabanlı otobüsler var; üç basamakla çıktığımız “halk otobüsleri” dediğimiz otobüslerin büyük çoğunluğunu... Bunun erişilebilir hâle getirilmesi, otobüsün neredeyse yeniden tadilata girmesi gibi bir zorunluluk getiriyor. Hâlbuki, 2004 yılından -sanırım- beri Avrupa’da yüksek tabanlı otobüsler üretilmiyor, artık yok piyasada yani tamamen düşük tabanlı. Çok basit bir şeyde hallediyorlar, uygulamalarını görmüştüm Danimarka’da, Norveç’te, Almanya’da. Düşük tabanlı otobüs geldiği zaman, zaten kaldırım yok, 3 santimlik kaldırımları var ama otobüsün kapısının denk geldiği duraktaki yer kaplumbağa sırtı gibi böyle, hafiften bir kavisle tam sıfır geliyor. Yani, herhangi bir kimsenin yardımına ihtiyaç duymadan siz tekerlekli sandalyeyle gittiğiniz zaman rahatlıkla oradan otobüse binebiliyorsunuz. Bu tip tedbirlerle filan halledilebilmiş durumda.

Dolayısıyla, bu ekonomik sorun ülkenin tabii ki bütünü ilgilendiriyor. Dolayısıyla, bizim bu yıl için düşündüğümüz konulardan birisi şudur: Bir yüksek erişilebilirlik komitesi kurmayı düşünüyoruz yani kanunen kurulması gereken, Türkiye’deki en üst düzeyde bütün bürokrasideki yöneticilerin katıldığı, senede iki sefer toplanan ve bu sorunların tartışıldığı, her alanda, her bakanlığın alanına giren ya da onları ilgilendiren konuların orada anlatıldığı, karara bağlandığı ve diğer kurumlarda uygulamaya geçildiği bir üst kurul olsun gibi bir çalışmamız var.

Dolaylı maliyetlere baktığınız zaman yani engelli ailelerine engellilerin getirdiği yüklerle baktığınızda, doğrudan engelli kişinin kendisiyle ilgili olmayan ancak engelliliğinden dolayı ortaya çıkmış maliyetler var. Dolaylı maliyetler genellikle engelli kişinin bakımını üstlenen ve onunla ilgilenmek durumunda olan ailelerin üzerinde kalan maliyetlerdir. Bu maliyetler çalışma hayatı içinde olamama, zamanının büyük ve değerli kısımlarını engelli yakınının bakımı için harcamak durumunda kalma şeklinde ortaya çıkabilir.

Engelli bireylerin kendilerine ya da ailelerine sağlanan haklar ve hizmetlere baktığınızda, Bakanlığımızın birinci görevi aslında engelliliğin önlenmesi, ondan sonra engellilerin eğitimi, istihdamı, rehabilitasyonu, ayrımcılığa uğramadan insan haklarından yararlanarak toplumsal hayata katılmaları ve diğer konularda da ulusal düzeyde politika ya da stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ya da stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek şeklinde. Buna ilişkin olarak kurum ve kuruluşlarla çok çeşitli çalışmalar ve iş birliği yapılıyor.

Engelli bireylerin ve ailelerinin toplumsal hayata katılımı ve ailelerin yaşadıkları sıkıntıların azaltılması yönünde Bakanlık olarak sunulan hizmetlerimizi şu şekilde ifade edebiliriz: “Engelli bakım hizmetleri” diye adlandırdığımız, engellilerimize Türkiye’de bizim sunduğumuz hizmetleri içeren bir konudan bahsediyoruz. Evde bakımı mümkün olmayan engelli bireyler için resmî kurum bakım hizmeti ve alternatif hizmet modelleri uygulanıyor. Bunlardan birincisi, “bakım ve rehabilitasyon merkezleri” dediğimiz, bize bağlı olan “Engelsiz Bakım Merkezleri” diye adlandırdığımız engellilerimize baktığımız merkezlerdir. Bir diğer uygulama biçimimiz “Umut Evleri” diye adlandırdığımız bir şeydir. Umut Evlerini hayata geçirmemizin sebebi de şudur: Bu politikaya ilk başlandığında, Türkiye’de sokakta sahipsiz, kimsenin bakmadığı engellilerin sahiplenilmesi gerektiği algısından hareket edilerek bu merkezler kurulmuş. Çoğunlukla hiç sokakta kalmayacak ya da ailesinin bakmadığı engellilerin hepsi buraya toplanmış ancak zaman içinde şunu fark ettik: Siz bu engellileri oraya götürdüğünüz zaman günde üç sefer yemeğini siz veriyorsunuz, bütün ihtiyaçlarını siz karşılıyorsunuz, hiçbir şeyle uğraşmıyorlar; hem canları sıkılıyor hem de bir becerileri olmuyor. Şimdi, bizim hafif MR’li dediğimiz, hafif zihinsel engelliler olarak da tabir ettiğimiz kimselerin aslında geçmişte toplumumuzun içinde normal hayat standartlarını sürdürdüklerini, kimseye ihtiyaç duymadan da katkı sağlayabildiklerini, birçok işin onlar tarafından yapıldığını da biliyoruz. Şimdi, bunun önüne geçebilmek için de “Umut Evleri” dediğimiz evler kurduk. Bu evlerin büyüklüğüne göre 3 ile 6 arasında değişebilen hafif MR’li, hafif zihinsel engelli çocuklarımızı oraya alıyoruz, bu merkezlerde belli bir eğitime tabi tuttuktan sonra mesela şöyle bir uygulama yapıyoruz, diyoruz ki: “Sen şu odanın temizliğini öğrendiğin zaman, yatağını toplamayı öğrendiğin zaman ya da şu kendi öz bakımını kendin yaptığın zaman şu bölümdeki şu güzel oda var ya, hani idareye yakın bir oda var, seni oraya alacağız.” Oraya alıyoruz, davranışlarını gözlemliyoruz, eğitimlerini veriyoruz. Oradaki davranış kurallarına uygun davranmayanlara diyoruz ki: “Biz sizi geri göndereceğiz, öbür arkadaşlarımızın arasına.” Oradaki ayrıcalıkları fark ettikleri zaman hiç geri gitmek istemiyorlar. Çok ciddi manada eğitim alıyorlar, ondan sonra kendi kendilerine yeterli duruma geliyorlar, sonra onların da arasından seçerek, 3 ile 6 arasında, bir apartmanda tuttuğumuz, bir bağımsız ev tuttuğumuz oluyor, ailelerin arasına yerleştiriyoruz. Okula gidecek yaştaki çocuklarsa kendi başlarına okula gidip geliyorlar, işe gidecek insanlarsa kendi kendilerine işlerine gidip geliyorlar. Bir komşulukları oluyor, toplum içine çıkmış oluyorlar. Evlerinin temizliğini kendileri yapıyor, yemeklerini kendileri yapıyor, alışverişlerini kendileri yapıyor. Birini bütçeden sorumlu kılıyorlar, bir tanesi temizlikten sorumlu oluyor, biri yemek yapıyor, herkesin bir becerisi oluyor. Dolayısıyla, bir aile hayatı gibi ve çok ciddi komşuluk ilişkileri kuruyorlar. İlk başta, götürdüğümüzde aileler tedirgin olmuştu yani evlerini vermek istemiyorlardı, apartmanlarını vermek istemiyorlardı, hatta toplanıyorlardı “Apartman yönetimi olarak bunlara nasıl karşı çıkabiliriz?” gibi ama bunları tanıdıktan sonra bu sefer ellerinden alamıyoruz. Diyoruz ki: Artık büyüdüler, evlendirmemiz gerekir, bağımsız eve çıkması lazım. “Hayır, biz veremeyiz, evladımız o bizim, götürmeyin.” filan diyorlar. Üç şey sağlıyor bu. Bir: Çok amiyane bir tabirle söyleyeceğim, hakkınızı helal edin. Yani engellinin asalak olmasını engelliyor, sürekli bakılan, her şeyi karşılanan bir kişi olmaktan çıkıyor. İki: Toplumla ilişki kuruyor. Üçüncü faydası da şu: Toplumun engelli algısını yok etmemiş oluyoruz. Çünkü siz onları sürekli merkezlere doldurursanız bu sefer toplumu homojen bir hâle getiriyorsunuz, engellerinden arındırıyorsunuz, bu sefer engelliği gören birisi engeliyle ilgili nasıl davranması gerektiğini bilmiyor ama onlarla beraber yaşarlarsa o zaman çok sıkıntı olmuyor.

Mesela ben bir gözlemimi anlatayım. Antalya Alanya’da erişilebilirlikle ilgili olarak “Engelsiz Kent Engelsiz Turizm” diye bir sempozyum yapılmıştı. Ben TRT ekibi olarak oraya bir canlı yayın ekibi götürdüm o kongreyi yayınlamak üzere. Şöyle bir şeyle karşılaştım: Kongre sonrasında havuza aileler iniyor, herkese açık. Engelliler de arzu ediyor, havuza girecekler, şimdi, engelli olmayan insanlar da havuzun içinde var. İlk gün -yani bunu kaydettim TRT’de insanların gözlerindeki ifadeleri yakalayabilmek için- engelliler havuza girdikleri zaman herkes yavaşça şöyle havuzun duvarlarına

doğru yanaştı. Onlar hani havuza giriyor, herkes duvara doğru yanaşıyor, kolunu da koyuyor havuzun üstüne, şöyle bir seyrediyor, ne olacak? Bana bir şey mi bulaşacak, bir şey mi olacak? Korkmaya başladılar yani. Yavaşça havuzu terk edenler oldu. Ama ikinci gün aynı hareket yapıldığında bir kısmı o tedirginliği yaşadı, gözlerindeki o tedirginliği görebiliyorsunuz. Ama üçüncü gün onların havuza girdiğini görünce sadece baktılar, herkes kendi yüzmesine devam etti çünkü onların da kendileriyle birlikte havuza girdiklerinde aslında kendilerine bulaşıcı bir hastalığın bulaşmadığını, onların da kendilerine zarar vermediğini görmüş oldular. Onlarla birlikte yaşamanın getirdiği bir alışkanlık ama uzak tutarsanız o zaman sıkıntı yaşıyor, toplum da nasıl davranacağını bilmiyor, farkındalığı artmıyor. Bu farkındalığı artırmak için onları toplumla birlikte yaşatmak gerekiyor, toplumun dışına atılmış, temel güz kampları gibi, kenara yapılmış merkezlerde değil. Elbette ki ruhsal engelliler dediğimiz, mesela toplumda kontrolünü zor sağladığımız, ilaç ihmali yaptığımızda topluma zarar verebilecek kimseleri belirli merkezlerde tutuyorsunuz ama onun dışında, hafif zihinsel engelli ya da ortopedik engellilerin belirli yerlerde toplanmasının bir anlamı yok. Toplumla beraber yaşamaları, katkı sağlamaları açısından ve toplumun onları tanınması açısından daha faydalı bir hizmet modeli diye düşünüyöruz.

Engelsiz yaşam merkezlerimiz var rehabilitasyon merkezlerinin dışında yani ortopedik engellilerle ilgili. Bakacak kimsesi olmayan ya da sadece bakımsız kalmış kimseleri alıyoruz. Geçici misafir olarak bakım veriyoruz. şu anda da ailesinin yanında kalan engellilerin aileleri arzu ederlerse senede bir ayı geçmemek kaydıyla yatılı olarak da onları getirip bizim merkezlerimize bırakabilirler ve biz onlara bakıyoruz.

Gündüzlü hizmet veren aile danışma ve rehabilitasyon merkezleri biraz önce bahsettiğim konu. Yani toplumdaki bu ilişkilerin zayıflamasından kaynaklanan, ailelerin ihtiyaç duyduğu bir hizmet modeli olarak hem yaşlıda hem engellide yaygınlaştırmayı düşünüyöruz ve başladık da onlara. şu anda 5 tane var zaten Türkiye’de. Sanırım Kırklareli, Kırıkkale, Trabzon, İstanbul ve Kocaeli’de var, 5 yerde uygulanıyor zaten şu anda. Bunu Türkiye geneline yaygınlaştırıp ondan sonra ailelerin hayat standartlarını biraz yukarı çekelim, kendilerine zamanları kalsın yani o yaşadıkları travmaları yaşamasınlar diye böyle bir hizmet modeline devam ediyoruz.

“Evde destek hizmeti” diye adlandırdığımız, büyük çoğunlukla yerel yönetimlerle götürmeyi düşündüğümüz bir hizmet modelidir bu. Sağlık hizmeti filan değil bu. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği ve Sağlık Bakanlığıyla birlikte dörtlü bir protokol yaptık bu konuda. Türkiye genelinde bir çatı oluşturacak şekilde bir mevzuat o, hem de enerjiyi boşa sarf etmemek üzere... Çünkü bütün belediyeler bu işe hevesli, yapmak istiyorlar ama aslında Sağlık Bakanlığı sağlık konusunda temayüz etmiş bir Bakanlığımız, bütün sağlık hizmetlerinin oradan verilmesi gerekiyor ama bir koldan belediyeler sağlık hizmeti veriyor, bir koldan Sağlık Bakanlığı veriyor, bir dağınlık oluyor. Bunun önüne geçmek için de evde destek hizmetlerinin koordineli bir şekilde, sağlık konusunda destek gerekiyorsa Sağlık Bakanlığının, evinin temizlenmesi, boyanması, ampulünün değiştirilmesinden tutun da yemeğinin yapılmasına kadar “destek hizmeti” dediğimiz hizmet verilecekse bunun da belediyeler tarafından organize edilerek ve bizim bakanlığımızla birlikte, bizim de kurduğumuz destek birimleriyle birlikte verilmesinin daha uygun olduğunu düşünüyöruz.

Engelli bakım hizmetleriyle ilgili olarak baktığınızda bu saydığımız merkezlerden 87 tane merkezimiz var. 2002’de 21, sonrasında 22, 32, 35 diye gidiyor.

Umut evine baktığımızda, şu anda 111 tane umut evimiz var. 131 tane filan, bu sene sonuna kadar, yapmayı düşünüyöruz yani öyle planladık.

5 tane gündüzlü bakım merkezimiz var demiştik zaten. şimdi, önceleri bu gündüzlü bakım merkezleri çok fazlaydı ancak sonrasında vazgeçildi bu merkezler kurulunca. Ama, şimdi, yeniden, onun doğru bir politika olduğuna inanıp onu tekrar geri getirmeyi düşünüyöruz.

Resmî bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin kapasiteleri ve bakım hizmetinden yararlanan engelli sayısının yıllara göre dağılımına baktığınızda, biz 2002 yılında 1.843 tane yatılı engellimize bakmışız, 2.065 de gündüzlü bakımda varmış; toplamda 3.908 kişi iken kapasite 1.943' müş. Ama 2015 yılına geldiğimiz zaman, 6.494 kişiye yatılı olarak, 432 kişiye gündüzlü bakımda bakıyoruz; toplamda 6.926 kişilik bir kapasitemiz var. Şimdi, kapasite olarak 6.992 yani 7 bin civarında bakım verebileceğimiz merkezimiz var ama bunun 45 tanesi, şu anda, yatırımda. Onlar bittiği zaman bu kapasitemiz biraz daha yukarıya çıkacak diye bekliyoruz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bir şey sorabilir miyim izinle?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Tabii ki.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Gündüzlü bakımda azalma var. Bunun sebebi neye bağlı olabilir, bunu nasıl açıklarsınız?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Sayın Vekilim, bunun sebebi, geçmişte çıkarılan bir yasayla bu gündüzlü bakım merkezleri kaldırıldı, tamamen kaldırıldı. Fakat bunun iyi bir uygulama olduğunu biz sonradan fark edip bunu tekrar hayata geçirmek istedik. Şimdi, hayata geçirmeye başladık. Yani, onun sebebi, o dönemde belirlenen politikalarla yatılı merkezlerin oluşturulması. Engellilere rehabilitasyon merkezlerinde veya yatılı merkezlerde bakılmasıyla ilgili bir karar verildi o dönemlerin hükümetleri tarafından. Ama sonrasında, tabii, toplumsal ayrıştırmaya filan girdiğini fark edince yeniden geri döndük bu dönemde, bunu yeniden gündüzlü bakıma doğru...

Şu açıdan önemsiyoruz: Yani, şimdi, bir ailesiniz. Çocuğunuzdan kopmak istemiyorsunuz ama çaresiz kaldığınız için kopyyorsunuz veya yaşlınızdan da kopmak istemiyorsunuz. Bu bizim kültür değerimize de uygun yani. Mesela, hep ben onu örnek veriyorum: 18 yaşına gelmiş bir çocuğu Batı kültürü dışarı atıyor ama biz kaç yaşına gelirsek gelelim, hepimizin anneleri babaları bizi sonuna kadar takip ediyor, hiçbir şekilde bizden vazgeçmiyor. Şimdi, orada üretilmiş hizmet modelleri bizim toplumsal yapımıza ya da kültürel yapımıza uymuyor, inanç yapımıza da uymuyor. Bir dönem “Hızlı şekilde hizmetleri sunalım.” diye yapılan uygulamalar, Avrupa’dan alınan örnekler daha çok, böyle, toplanma merkezleri gibi oluşturuldu. Fakat sonradan bunun bizim toplumumuzda yarattığı travmaya baktığımız zaman, bunların gerekli olmadığını görmeye başladık. Sebebi şu, şimdi, ben hep şunu tekrar ediyorum, diyorum ki: Ben çok yoğun birisiyim, benim kendi çocuklarıma ne ayıracak zamanım var ne de sabrım var ama benim babamın var, emekli oldu, üstelik onun kültür birikimi benden fazla; benden fazla olduğu için de torunlarıyla benden çok ilgileniyor, her isteklerini yerine getiriyor, istediği yere götürüyor ama o arada, bizim fark etmediğimiz birçok kültür değerini, toplumsal kuralların büyük çoğunluğunu çocuklara öğretiyor. Aslında toplumda kültür böyle aktarılıyordu bizde. Ne zamanki biz bu aile yapısından vazgeçip yaşlılarımızın büyük bir çoğunluğunu merkezlere götürmeye başladık, dede-torun ilişkisini kopardık, kopardığımız için de, bu sefer, sıkıntılar doğmaya başladı. “Bizim bu gençlerimiz niye böyle?” diye soruyoruz. “Ya, saygı bilmez bunlar!” Ya, 54 yaşındayım ben, daha babamın yanında ayak ayak üstüne atmadım çünkü dedem bana onu öğretti. Ama, şimdi, eve gidiyorum, bizim çocuklarımız, böyle, elleri arkada kanepede boydan boya uzanmış, bazen kaşlarını çatıyorum, anlar gibi olup kalkıyorlar ama, yani, yine de toplumun şu anda gidiş yönüne baktığınızda, kültür değerlerinin aktarılması, aile ilişkilerinin sağlam olması bakımından bu tip uygulamalar çok önemli. Yani, siz, bir nevi, toplumun yönünü belirliyorsunuz aslında.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Aslında yaptığınız açıklama yatılı bakım ünitelerinden umut evlerine geçişi mantıklı kılıyor ama gündüzlü bakım ünitelerinin kapatılması da bu noktada çok mantığa uymuyor. Neden? Yatılı bakım ünitelerine verdiğinizde tamamen kopmuş oluyorsunuz ama

gündüzlü bakım ünitelerinde en azından ailenin nefes alacağı bir zaman dilimi yaratıp çocuğun da sosyalleşmesini, engellimizin sosyalleşmesini sağlamış oluyorsunuz. O zaman bunu yapılan bir hata olarak, belki de bir eksik uygulama olarak görüp döndüğünüzü ifade ediyorsunuz.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Evet, evet.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Doğru, mantıklı.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Evet, kesinlikle öyle.

Yani, gündüzlü bakımları başlatmamızın da sebebi de şu: Bizim umut evlerimizde daha çok, yani, ailesi olmayan, annesi babası ölmüş engellilerimiz var, onları alacağız. Sosyal devlet olarak o bizim görevimiz ve biz onlara bakacağız. Ama, gerçekten, ailelerin büyük çoğunluğu, kültürel olarak çocuklarından ve yaşlılarından kopmak istemiyor. Bunları istemedikleri için de biz onları koparmayalım, yani, evet, gündüz biz eğitimi verelim, bakımını, her şeyini verelim, onlar da kendi normal işlerini görsünler ama akşam evine döndüğü zaman hiç olmazsa sıcak çorbasını kendileri önüne koysun, yatağına kendisi yatarsın, banyosunu kendisi yaptırısın. Hem vicdanen rahat olmuş olur, aile bağlarını koparmamış olur hem de biz devlet olarak onların bize düşen ihtiyaçlarını karşılamış oluruz. Gündüzlü bakımlardaki mantık bu. Yani, ailenin bütünlüğünü de korumak, ailenin o kendi hastasının, engellisinin sorumluluğunu taşıyabileceği, kültürel yapısına, dokusuna da uygun olan, vicdanını da rahatlatacak olan bir uygulama olması diye düşünüyorum.

Şimdi, efendim, yıllara göre bu resmî bakım ve rehabilitasyon merkezinde bakım hizmeti için sıra bekleyen engelli birey sayısı ve ayrılan kaynak miktarına baktığımızda, aslında bir sorunumuz yok, sırada bekleyen engellimiz yok, yani, ciddi manada bu konuda rahatız fakat yaşlıda sıkıntımız var. Yaşlıyla ilgili olarak da şu anda tedbirlerimiz sürüyor. 64'üncü Hükûmetin ikinci altı aylık eylem planında -Bakanlar Kuruluna sunulacak o- bir şeyi de öyle yapıyoruz. Mesela, bu bakım merkezleri, engelli bakım merkezleriyle ilgili ikili bir uygulama var Türkiye'de: Resmî bakım merkezlerimiz var, bir de özel bakım merkezleri var. Bizim her ay, her baktıkları engelli için, memur maaş katsayısının 20 bin katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan bir rakam ödediğimiz özel bakım merkezleri var. Yaşlıda, daha doğrusu engellide, o bakım merkezlerine ağır engelli raporu almak kaydıyla giden engelliye biz ödeme yapıyoruz, yani, şu anda yapılan hazırlık onlara 2 asgari ücret ödenmesi kişi başına, o devam ediyor ama yaşlıda böyle bir uygulama yok. Özel huzurevleri var fakat biz özel huzurevlerine yaşlılarımızı veremiyoruz çünkü mevzuat ona uygun değil. Kanun yapılırken “engelli” kelimesi sayılmış, affedersiniz. Kanunda “engelli” kelimesi sayıldığı için yaşlıyı kapsamına almıyor ama bu yapacağımız son değişiklikle yaşlıyı da aynı kapsama aldığımız zaman yaşlılarımızı da, sırada bekleyen yaşlılarımızdan huzurevine gitmek isteyen olursa, onun da, muhtaçlık kriterine takılıyorsa eğer... Bir de “paralı yaşlı” olarak adlandırdığımız yaşlılarımız var, yani, kendi ödemesini kendisi yapabilecek durumda olanlar var ama hiçbir geliri olmayan, sosyal güvencesi olmayanların o merkezlere, özel merkezlere gittiklerinde ödemesinin devlet tarafından yapılabileceği bir altyapısı hazırlanıyor şu anda. Oradaki sorunumuz da bitecek diye düşünüyorum.

Özel bakım merkezleri, tabii, engellilerle ilgili bir sorun. 11 bine yakın engelli bakıyorlar, hepsi de ağır engelli. Dolayısıyla bunlarla ilgili, sanırım, yakın zamanda Meclis gündemimize gelecek, o ücretlerin düzeltilmesiyle ilgili olarak. Çünkü biz hesaplıyoruz, Bakanlık olarak biz Türkiye genelinde, Türkiye ortalaması 4.700 lira civarında bir harcama yapıyoruz engellimizin başına ama onlara verdiğimiz bunun neredeyse yarısı kadar filan. Ama, bir taraftan da sıkıştırıyoruz, yani, bunun hizmet kalitesinin yüksek olması, kalite standartlarının yükseltilmesiyle ilgili sürekli baskı yapıyoruz onlara “Bu hizmetleri daha iyi sunun.” diye filan. Bunun karşılığını vermeden de bu hizmetleri istemek de bir nevi zulüm gibi oluyor yani. Onun için de böyle bir şey öngörüldü ve bu kabul gördü. İnşallah, yakın zamanda onu da halledersek bu işin içinden çıkarız diye düşünüyorum.

Özel bakım merkezlerinde bakım hizmeti alan engellilerin ve ayrılan kaynak miktarının yıllara göre dağılımına baktığımızda, öncelikle, 2007 yılında başlamış bu hizmet, o zaman 1 milyon lira bir harcama yapmışız ama 2015 yılına geldiğimiz zaman 156 tane -bizim neredeyse 2 katımız- özel bakım merkezi oluşmuş. Ki bu çok mantıklı geliyor bize, yani, bu hizmetin özel sektör tarafından sahiplenilmesinin, yürütülmesinin devletin yükünü daha çok azaltacağı konusunda bir öngörümüz var. 13 bin kapasitesi var, 13.500'den fazla, 13.656'dı sınıırım, öyle bir kapasitesi var. 10.823 kişiye bu özel merkezlerde bakılıyor. Bunların büyük çoğunluğu ağır engelli raporuna sahip. Şu anda, onlara 2015 yılı itibarıyla ödediğimiz rakam 222 milyon civarında, sosyal bir sorumluluk olarak devlet tarafından ödeniyor.

Diğer hizmetlerimize baktığımız zaman, ailelerin ve toplumun engellilik konusunda bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar yapıyoruz. Ailelerin bilinç düzeyini artırmak, engelli bireylerin haklarına ilişkin, ailelerin, kamu kurum ve kuruluşlarının, toplumun tüm kesimlerinin bilgilendirilmesini sağlamak üzere yerel, bölgesel, ulusal düzeyde çok çeşitli toplantı, seminer, kongre ve benzeri gibi çalışmalar yapılıyor ve sürekli bunlar rutin olarak devam ediyor.

Engellilik alanında politika geliştirilmesine yönelik çalışmalarımız var. Onlardan bir tanesi engellilik alanında güncel gelişmelerin takip edilmesi dünyayla birlikte, bunun nasıl evrildiği veya ne tip şeylerin öne çıktığıyla ilgili. Ki, ülkemize uygun modellerin geliştirilmesi, yani birebir o modellerin kopyalanıp bu ülkede uygulanması değil, bu ülkenin inanç yapısına, kültür yapısına, değerlerine uygun olarak buraya uyabilecek modellerin geliştirilmesi ve üniversitelerle, sivil toplum kuruluşlarıyla, STK'larla filan yapılan çalışmalar içeriyor bunu.

Diğer hizmetlere baktığımız zaman, engellilik alanındaki projelere teknik ve hibe desteğinin sağlanmasıyla ilgili çalışmalar var ki daha önceki komisyon toplantısında söylemiştim. Mesela, erişilebilirlikle ilgili yükümlülüğünü yerine getirmeyen ya da istihdamla ilgili yükümlülüğünü yerine getirmeyenler olduğu zaman ceza kesiliyor bunlara. Bu kesilen cezalar belli bir fonda birikiyor İŞKUR'da. Ondan sonra, engellilerimizden biri iş kurmak istediğinde, gittiğinde, 36 bin lira hibe olarak kendisine veriliyor karşılıksız olarak, biri iş kurabilsin diye filan.

Buna benzer, bundan sonraki yani önümüzdeki aydan itibaren erişilebilirlikle ilgili cezalar da uygulamaya konulacak ki o çok daha yüksek rakamlar tutacak gibi. Bu konunun da engelliliğe bir kaynak oluşturacak, yani onların işlerini kurmasında ya da hibe verilmesinde, destek sağlanmasında teknik olarak daha iyi olacağı kanaatini taşıyoruz.

Engellilik alanındaki sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi ve iş birliği çalışmalarını onlarla sürekli sürdürüyoruz, her alanda desteklemeye çalışıyoruz, bir şeyler... Yani şöyle: Sivil toplum kuruluşlarının devletten bağımsız olarak gelişmesinin ülke için çok daha faydalı olacağına ben inanıyorum. Öncelikle bu sivil toplum kuruluşunun ne olduğunu onlara öğretmemiz gerekiyor, öncülük etmemiz gerekiyor. Çünkü büyük çoğunluğu bir araya geliyor, bir tane dernek kuruyor ama ne yapacaklarını bilmiyorlar. Biz daha çok onlara bu Avrupa Birliği fonları veya Birleşmiş Milletlerin fonlarıyla ilgili olarak, bu engellilikle ilgili ayırdıkları fonların kullanımıyla ilgili nasıl proje hazırlamaları gerektiği, bunlardan nasıl faydalanabilecekleriyle ilgili eğitimler veriyoruz Türkiye genelinde. İl il dolanıyoruz, topluyoruz diyoruz ki: "Şöyle, şöyle hazırlık yaparsanız, bu kaynaklardan faydalanabilirsiniz ve engellilik alanına şu katkıları sağlayabilirsiniz." gibi sürekli onları eğitiyoruz.

Araştırma, basın, yayın çalışmaları veya kamu spotları gibi çalışmalarımız var. Bunun dışında, engellilikle ilgili olarak spesifik olarak Türkiye'de şöyle bir araştırma var mı dersenez: Evet, yani Türkiye'de bizim kuruluşlarımızda kalan engelli kadınların sayılarını filan biliyoruz ama diğer manada, şey olarak da biliyoruz, yani oran olarak da ne kadarının kadın engelli olduğunu biliyoruz. Bununla ilgili çok özel, böyle derinlemesine spesifik araştırmalar yapıldı mı Türkiye'de? Çok yapılmadı aslında. Yani bu konunun bu şekilde gündeme gelmesi çok sevindirici. Bu konuyla ilgili olarak biz daha detaylı

bir rapor hazırladık. Bu benim sunumum sadece ama bunun içinde diğer bilgilerimizi de içerebilecek şekilde, komisyonda size daha fayda sağlayabilecek bilgiler var, onları sizinle paylaşacağız. O konuda neler yapılması gerektiğiyle ilgili bilgiler yer alacak.

Onun dışında da benim geçmiş dönemde, yani engellilik alanında halledilmesi gereken sorunlar nedir, bize engelli STK'larından ve diğer engellilerimizden gelen, iletilen sorunlar nedir, nelerin halledilmesi gerekiyor gibi... Seçim öncesindeki bir çalışmaydı bu, bunun çoğu da Hükümet programına girdi, daha doğrusu vaatlerinin arasına girdi.

2022 sayılı Kanun'la ilgili sorunlar vardı, bu engellilere ödenen maaşlar ya da bakım paralarıyla ilgili sorun vardı. Biz onun çalışmasını neredeyse tamamladık. Başbakanımız ilk üç aylık 64'üncü Hükümet Eylem Planı'nda bir vaatte bulundu: "Kimsenin çevresinin, ailesinin gelirine bakmadan maaşını vereceksiniz, bunun için mazeret kabul etmiyorum." diye bir cümle sarf etmişti. Dolayısıyla, bununla ilgili... Bir de tek kanun yani sosyal yardımlarla ilgili bütünlük bir kanunumuzun olması gerektiğiyle ilgili bir talimatları olmuştur, onunla ilgili hazırlık yapıldı.

"18 yaşını dolduran engelli bireylerin maaş alımında kendi durumuna bakılıp karar verilmesi durumunda sorun ortadan kalkmış olacak." diye bir öngörümüz var. Çünkü, şöyle bir şey yapıyorsunuz, diyorsunuz ki bu kanuna göre, ailenin gelirini hesap ediyorsunuz, asgari ücretin üçte 2'sinden fazlaysa eğer kişi başına gelir, o zaman o engelliye yardım vermiyorsunuz. Engelli 18 yaşına geldiği zaman, 18 yaşında bekliyorsunuz ki ağabeyi getirsin ona harçlık versin. Şimdi, bu sıkıntı. Eğer onu kişilik olarak kabul ediyorsanız, engellilik onuruna uygun olarak yaşamasını istiyorsanız, o zaman onu aile gelirinden bağımsız tutup kendisini siz istihdam edebilmişseniz, yani o kişiyi çalıştırıp para kazanmasını sağlayabilmişseniz zaten sorun yok. Ama edemiyorsanız, sosyal devlet olarak bu kişiyi engellinin de onurlu şekilde hayat sürdürmesini istiyorsanız, o zaman aile gelirine bakmadan kişinin kendine, şahsına gidebilecek bir maaşın bağlanmasının daha doğru olduğunu düşünüyoruz.

Kamuda çalışan belediye çalışanları ve üniversitede çalışan memurların nakliyle ilgili işlemlerinde sıkıntı yaşıyorduk, onu bir mevzuat düzenlemesiyle... Artık isterse engelli ve aday memurluğunu doldurduktan sonra müracaat ettiğinde kanun gereği istediği yere tayini yapılabilir.

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine giden öğrencilerin aldığı ücretsiz ders saatinin artırılmasıyla ilgili talepler geldi bize. Bunların ders saatlerinin az olduğu konusu gündeme geldi. Bu ders saatleri artırılabilir gibi bir taleple geldiler. Sağlık uygulama tebliğinde yer alan ve bedellerinin bir kısmı karşılanan cihaz ve araçların bedellerinin belirtilecek standartlara göre tamamının karşılanması ve ödemenin doğrudan SGK tarafından yapılmak suretiyle engellilerin ödeme yapma zorunluluğunun kaldırılmasıyla ilgili bir talepleri var. Tabii, bu nasıl değerlendirilir? Yani, ekonomik bütçe değerlerine göre ya da bütçenin gücüne göre değerlendirilebilecek olan şeylerdir bunlar.

Hasta alt bezi uygulamasıyla ilgili sıkıntı çok fazlaydı.

BAŞKAN – En büyük sıkıntılardan biri.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Bu kanunda yani reçete almadan ya da onun parasını önceden alamıyorsunuz ya da gidiyorsunuz bez vermiyor eczaneler falan. Ama SGK'yla yaptığımız çalışmaların sonucunda bu sorun yakın zamanda çözülüyor, bir sıkıntısı kalmayacak gibi görünüyor.

Evde bakım maaşı alan engelli bireylerin bakıcısının sigortalı yapılmasıyla ilgili çok ciddi manada baskı var bu konuda bize. Yani, deniliyor ki, mesela örnek veriliyor: Bir genç kız düşünün, yatalak bir babası var. Ondandır, o babasına bakacak diye, başka da kimse kalmayınca, onun yüzünden evlenmiyor, babasına bakıyor. Babası rahmetli olduktan sonra da 40'lı yaşlara geliyor veya evlenme yaşını kaçırmış oluyor. Biz ama ona evde bakım parası veriyoruz, yalnız bir sosyal güvencesi filan olmuyor. Ondandır sonrasında da bakacak kimsesi olmadığı zaman, ne olacak bunun hâli? Hatta bunun

çok daha ilerisini uygulayan ülkeler de var. Yani ailede engellisine bakan kişiye maaş ödemediği gibi, onun dışında, mesela günün sekiz saati dışarıdan da birilerini tutarak -çünkü onun da birtakım temel ihtiyaçları var diye- hayatını rahatlatmak için bakıcı tutan ülkeler de var. Ama, bu ciddi bir sorun gerçekten, yani yüzde 91'i kadın olan bu insanların, sürekli, ömürlerini vakfettikleri kişilere baktıklarında, en azından bir sosyal güvencelerinin olmasının iyi olacağı kanaati toplumda yaygınlaşmaya başladı. Diyorlar ki: "Devlet kaçak işi çalıştırıyor." Hâlbuki bir ücret değil, bu bakım parası aslında. Ondan dolayı bunu ajite etmek isteyenler öyle söylüyor ama bizim de düşüncemiz bu kadınlarımıza eğer bir sosyal güvence getirilecek olursa çok iyi olacağı, onların hayatını çok daha iyi yönde yönlendireceği, motivasyon açısından da çok iyi olacağı kanaatini taşıyoruz.

Özel hastanelere getirilen avuç içi tarama uygulamasından bahsetti ailelerin bir kısmı yani çocuğu her götürdüğümüzde o avuç içi taramadan geçmesi... Bir de kendisi engelli veya psikolojik rahatsızlıkları olduğu için çok tedirgin oluyor bu çocuklar yani onu bir kaldıralım diye falan uygulamaya geçtiler. Umarım, diğerleri de bunu takip eder diye düşünüyoruz.

Engellilerin araç alımında ÖTV indirimi sadece 1.600 cc olan arabalara yapılıyor deniyor Türkiye'de. Öyledir de zaten 1.600 cc'nin yukarısına bu verilmiyor. Bu, çok yoğun bir şekilde, 2.000 cc'li araçlara da bu ÖTV indirimi yapılsın uygulamasına gidiliyor. Ortada hâlâ, size anlattığım, bu kaymakam sınavları veya DPT sınavlarındaki bakış açısı var. "Kardeşim, engelliye 1.600 yeter, ne yapacak!" diye şeyler söyleniyor. Bu, bir hak, kimsenin dağıttığı bir ulufe falan değil. Normalde, eğer ciddi manada bakarsanız, çok fazla da bir yük getireceği kanaatinde değilim ben yani bu ciddi manada, o dönemde alınmış bir karar. Aslında 1991 yılında ben yurt dışından bir araba getirdiğim zaman perişan olmuşum. 44 bin liraya bir araba aldım yurt dışından, o dönemin parasıyla, Türkiye'ye getirdiğim zaman 40 bin lira vergi istediler o zaman benden. Yani, 44 bin liraya aldığım araçtan 44 bin lira vergi istediler. Ben arabanın anahtarını götürüp o zamanki Gelirler Genel Müdürü olan Altan Tufan'a teslim etmiştim. "Buyurun bu araba sizin olsun, ben bunu kullanmayacağım." demiştim. "Niye?" demişti, anlattım. Arabanızda sağ dikiz aynası varsa o dönemde, ondan vergi alıyorlardı, emniyet kemerinden vergi alıyorlardı, kapı dibinde lamba yanıyorsa ondan vergi alıyorlardı. Başlıklar, koltukların üstündeki şu başlıklardan vergi alıyorlardı, yani bunların hepsini vergiye tabi tutuyorlardı. Lüks sayılıyordu onlar o zaman. Çünkü, Türkiye'nin bildiği 2 tane araba vardı: Birisi Murat 124'ler, bir tanesi de Renault 12 TS diye araba. Ama, Avrupa'nın ürettiği arabaların üzerinde bu aksesuarlar aslında standarttı. Hatta, emniyet kemeri mecbur hâlâ geldi. Şimdi, bunlardan vergi alınıyordu. Ben o zamanki gümrükten sorumlu olan Bakanımız Sayın Kürşat Tüzmen Bey'e 9 sayfalık mektup vermiştim. "Sayın Bakanım bu zulüm. Yani, biz oradan araba getiriyoruz, ondan sonra durum bu." O zaman sağ olsun, bir tebliğ çıkarmışlardı "Standart fabrika aksesuarıyla çıkan arabalar vergiden muafır." dediler de insanlar rahatladı, ondan sonra rahat rahat araba almaya başladılar. Otomatik kapılardan vergi almırdı Sayın Milletvekilim, eğer kapılar otomatikse... Bir engelli düşünün ki nereden inecek, gidecek yan taraftaki kapının düğmesini basacak, kapatacak. Yani, kapı otomatikse vergi alıyorlardı. Bu mevzuatın da günlük gelişmelere teknolojiye uygun olarak yenilenmesi gerektiğine ben inanıyorum çünkü toplumsal gelişmeler her zaman mevzuatın önünde gidiyor. Mevzuat onları sonradan çerçevesiyor. Dolayısıyla, bu da bir ihtiyaç oldu artık ciddi manada ses geliyor. ÖTV almıyorlar, KDV alıyorlar. Bundan da çok şikâyetçi engelliler. Yani, ÖTV alınmıyorlar yüzde 46 civarında ama yüzde 18 KDV alınıyor. Şimdi, bunu da mahkeme iptal etti aslında. Yani, bu vergiyi alamazsınız, siz ÖTV'yi almıyorsanız KDV'yi de almayın diye şey yapmışlardı.

BAŞKAN - Sonuca bağlandı mı bu?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Bağlanmadı, yeniden itiraz etti Maliye, gitti Danıştaydan tekrar iptal ettirdi o mahkeme kararını, ondan sonra tekrar yeniden KDV almaya başladılar, yüzde 18'lik KDV'yi.

Şimdi, mevcut uygulamada tabii gelir vergisi kanununda düzenlenmiş olan bir konu var ki bu engellileri çok yaralıyor. “Engellilik indirimi” denilen bir şey var kanunda. Şimdi, bu anlamsızlaştırıldı. Şöyle ki asgari geçim indirimi uygulaması başladıktan sonra bu indirim şekli vergi matrahına göre belirlendiği için ve engellilik indiriminden yararlanacak kişilerin önce gelir vergisi indirimi yapıldıktan sonra asgari geçim indirimine esas matrah belirlendiği için gelir vergisi indiriminin engelli bireyler için anlamı kalmadı. Yani, hani vergiden biraz maaşı istisna tutulsun diye ama öncelikle Maliye önce alıyor, sonra koyuyor, hesabı öyle bir teknik uygulamayla... Bu biraz boşa çıkmış oldu, bundan da çok şikâyetçiler. Ya tamamen kaldırılсын ya da ciddi manada düzenlensin gibi bir ihtiyaçları var.

Özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerine devam eden çocukların veli veya vasisi olan kamu çalışanlarına bu eğitim süresini belgelendirmeleri kaydıyla günlük çalışma saatleri içinde bir kolaylık sağlanmasıyla ilgili bir talep var. Yani, kendisinden başkasının çocuğunu bir özel eğitim merkezinden almasına ya da onunla birilerinin ilgilenmesine fırsat bulamadıkları için... Bir de çocuk kimseye güvenmiyor. Çocukların da psikolojik sorunlarına filan baktığımızda, aile dışında çok fazla kimseye güven duymadığı için onlara birtakım kolaylıklar sağlanması isteniyor. Bir saat de olsa... Mesela, ebeveynler ikisi de çalışıyorsa, değişimli kullanılabilir. Bir saat mesela gidip, çocuğunu alıp, eve bırakmak gibi veya tedaviye götürüp getirmek gibi bir kolaylık isteniyor.

İşe geliş gidiş için kullanılan servis araçlarında engelli bireyler için ayrı güzergâh belirlenerek evlerine en yakın noktalardan alınmalarının ihale şartlarına konulması talep ediliyor. Çünkü, mesela belirli noktalar belirleniyor, biliyorsunuz, servis araçlarında. Bir mahallede bir nokta belirleniyor, o semtte insanlar oraya kadar yürüyor, gidip oradan servis araçlarına binip işlerine geliyor. Ama her engellinin o sahaya kadar ya da oraya kadar yürüebilme şansı olmayabiliyor. Onun için diyorlar ki işte bu servis şartnamesine konulursa eğer taşıyacağınız kişilerin arasında engelli varsa onun kendi kapısından alınmasıyla ilgili bir düzenleme konulursa ihale şartlarına, daha rahat olur gibi bir talep var.

Engelli devlet memurlarının işlerini yapabilmeleri için makul düzenleme kapsamında araç ve gereç temin edilmesi, çalıştıkları binalar erişilebilir hâle getirilirken, bu kişilerin yalnızca çalıştıkları mekâna değil, servis, otopark, yemekhane, lavabo gibi ortak kullanılan yerlere de erişebilmeleri için gerekli tedbirlerin alınması çok arzu ediliyor. Çünkü, kurumlarda biz hızlı bir şekilde... Mesela, 2000’li yıllarda bizim çalıştırdığımız engelli memur sayısı 5.777 iken en son aralık ayında yaptığımız atamayla birlikte bu sayı 42.666’ a falan ulaştı. Devlet memuru olarak çalışan memur sayımız 42 bini aştı, eskiden 5 bin kişiydi; 100 bin kişiye yakın da özel sektörde çalışan var. Dolayısıyla, böyle olunca iş yerlerimiz buna çok hazır değil yani tedbirlerini almış durumda değillerdi. Mesela, bir örnek anlatayım -vaktinizi çok aldım ben, hakkınızı helal edin- şöyle: TRT’de çalışırken santralde Mustafa ağabey diye birisi vardı, yaşı biraz benden büyük. Bir sohbet sırasında, sen nereden mezunsun, dedim ben; “Hukuk fakültesi mezunuyum.” dedi. Sen ne iş yapıyorsun burada, dedim; “Santrale bakıyorum.” dedi bana. Ağabey hukuk bilgin nasıl, dedim; “Ne istiyorsan sor.” dedi o zaman bana. Sonra bir fark ettik ki eğer hukuki bilgiler konusunda bilgisayara falan ihtiyaç duymazsanız sadece Mustafa ağabeyi yanınızda bulundurmanız yetiyor. Hangi mevzuatta, hangi değişikliği, neyi sorarsanız sorun, hepsi hafızasında ve şöyle bir uygulama yaptık; onu santralden aldık, hukuk müşavirliğinde bir oda ayırdık. Bizimle ilgili hukuki görüş yazmak isteyen hukuk müşavirlerimiz “Ya, Mustafa ağabey, şu yönetmelik ne zaman değişti, şu kanun ne zaman çıktı?” dediklerinde onunla ilgili bütün mevzuatı ezbere bilip günü gününe, sayısını, orada alınan kararları, kanuni düzenlemeyi öyle bire bir söyleyen, nerede bulunması gerektiğini söyleyen bir insan. Ondan sonra rahatladılar, insanların bir haftada bilgisayarda zor bir araya getirebilecekleri hukuki bilgileri, bir kişinin orada bulunmasıyla birlikte, ondan sonra istedikleri gibi elde edebildiler.

Dolayısıyla, şöyle de bir ihtiyacımız var: Yani, engellileri alıyoruz ve atıyoruz ama ben ısrarla şunu tetikliyorum, diyorum ki: Bununla ilgili bir çalışma yapılması gerekiyor, hâline uygun işe atanması gerekiyor. Biz şimdi, geçmiş kurallarda, sınavı kazanıp geldiği için iki kolu birden olmayan birini ambulansa sedye taşıyıcı olarak atamışız, iki kolu birden olmayan bir insanı.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Ne zaman?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – 2008’de mi, 2009’da mı, bir atamadan sonra olmuş.

Hâlâ da devam ediyor çünkü şu konuyla ilgili bir çalışma yapmıyor Devlet Personel Başkanlığı. Engellilerin kadroları belirlenirken engelinin hâline uygun yapabileceği işlerin belirlenmesi gerekiyor. Yani, iki kolu birden olmayan birini siz temizlik görevlisi olarak atayamazsınız, ona özel aparatlar almanız gerekiyor mesela. Bu sene bin çocuğumuza dağıttık özel eğitim okullarında, mouse görevi gören çene ya da kafayla kontrol edilebilen tabletler dağıttık onlara, çünkü iki kolu birden yok ama ondan faydalanabiliyor, eğitimde kullanabiliyor. Dolayısıyla, bu tip tedbirlerin de... Artık dediğimiz gibi, spesifik tedbirlere doğru gidiyoruz diye... Özel tertipli araç kullanan çalışanlar için otopark düzenlemeleri zaten yaptırıyoruz. Biliyorsunuz, kurumlarda lojman sıralaması puanlamaya göre olur, engelli çalışanlar genellikle on beş yılda emekli oldukları için hiçbir engelli o puanlama sırasında bir türlü lojman sırasına girmiyor, giremiyor çünkü puanı yetmiyor. Yani, yirmi yıllık yirmi beş yıllık çalışma hayatı olan birinin puanıyla on beş yıl çalışan birinin bir lojmandan faydalanma puanı aynı olmuyor. Bu konuda da bir düzenleme yapılabilir mi devlet lojman yönetmeliğinde, engellilere -on beş yılda emekli oldukları için- bir ayrıcalık tanımlanabilir mi, pozitif ayrımcılık yapılabilir mi, bu konuyla ilgili puanlamaları farklı yapılabilir mi gibi bir talep var.

Beni sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Eğer sormak istediğiniz bir şey varsa cevaplandırmaya hazırım.

BAŞKAN – Evet, gayet faydalı bir sunum oldu, çok teşekkür ediyorum.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Estağfurullah, kusura bakmayın, çok uzattım ama derliyiz yani bu konuda alanımız çok geniş. Yapacak bir şeyimiz yok yani.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Söz almak isteyen vekillerimiz...

Buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çok teşekkürler sunumuzun için.

Ben başta söylediğim şeyle ilgili çok kısa bir açıklama yapayım, hakikaten ben de konumumu ona göre belirlemek istiyorum. Onun dışında da birkaç sorum olacak İshak Bey’e.

Şimdi, bu Komisyonu öneren kişilerden biri benim ve kurulmasını önerirken bulunduğumuz yer Kadın Erken Fırsat Eşitliği Komisyonu diye aslında bunun içerisinde bir alt komisyon olarak önerdim. Engelli kadınların özellikle çoklu ayrımcılığa uğradıklarını ve buna ilişkin, az önce İshak Bey’in de aslında söylediği gibi, yeterli bir istatistik ve veri yok, o nedenle böyle bir şeyin olmasının iyi olduğu ifadesinden -yanlış anlamadıysam- bunu anlıyorum.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Doğrudur.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Özellikle bunun yapılması için zaten önerdiğim bir şeydi, kadın engellilerle ilgili bir şeyin olması. Sanıyorum, başka bir öneri de vardı.

BAŞKAN – Evet, ben de önermiştim, birlikte, ortak bir karar olmuş oldu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Güzel, denk gelen bir şey olmuş oldu.

Şimdi, burada hakikaten, bu çoklu ayrımcılık varken ve gerek taciz olsun, tecavüz olsun, şiddet olsun ya da kadınların, genç kızların sokağa çıkamaması, gerçekten engelli kadınların çalışmasının önünde erkeklerden daha fazla engel olması gibi, bence aslında mevcut olması gereken veriler en azından görünürlük anlamında önümüzde duruyorken ya da az önce, yine, İshak Bey'in anlattığı, yüzde 91'i zaten bakanların kadinken aslında engellilere, zaten genele baktığımızda herhâlde böyle bir şeyin de ne kadar ciddi bir ayrımcılık olduğunun göstergesi olduğunu düşünüyorum ben. O yüzden, gerçekten bu alt komisyon aslında engelli kadınların yaşadığı şeyleri araştırmalı ve bunları önlemek için çalışmalı çünkü bunun dışında zaten, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü var, Sağlık, Aile, Çalışma, Sosyal İşler Komisyonu ile İnsan Hakları İnceleme Komisyonu zaten hâlihazırda engellilere yönelik sosyal politikalar ve engelli hakları konusunda tüm engelliler için çalışma yürütüyor, dolayısıyla, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Müdürlüğü de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı; bizim olmamızın bir anlamı olmuyor o zaman. Kadın Erkek –o “fırsat”ı hiç söylemek istemiyorum ama- Eşitliği Komisyonunda gerçekten olacak olan şey, kadınları, erkeklere yönelik daha fazla aslında ayrımcılığa uğradıkları için, buna karşı önlemler almak ve güçlendirmeye çalışmak. Yani kadın-erkek eşit diye bu Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kurulmadı sanıyorum. Erkeklerin yaşadığı eşitsizlikleri giderelim diye kurulduğunu zannetmiyorum, Türkiye böyle bir toplum değil, dünya böyle değil zaten.

BAŞKAN – Eşit seviyeye getirmek maksatlı, hem kadın hem erkek anlamında.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ama işte, o eşitsizliğin tespitini nasıl yapıyoruz? Yani eşitsizlik kimin aleyhine? Kadınlar aleyhine. Öyle değil mi? Ben herhâlde başka bir dünyada yaşamıyorum yani yıllardır kadınlara yönelik ayrımcılık diyoruz, buna ilişkin sözleşmeler imzalıyoruz, İstanbul Sözleşmesi'ni bunun için imzalıyoruz, CEDAW Sözleşmesi'ni bunun için imzalıyoruz, kadınlara yönelik ayrımcılık olduğu için. Dolayısıyla, biz o eşitsizliği gidermek istiyorsak kadınları güçlendirmek istiyoruz yani oradaki eşitsizliği, onlar aleyhine olan eşitsizliği gidermek istiyoruz ama burada böyle bir algı yoksa ve gerçekten, “Kadınlar ile erkekleri eşitleyelim ama erkeklerin durumu da... Bunun adı da böyle olsun.” deniyorsa o zaman, ben açıkçası, hakikaten önerdiğim şeyin bir anlamı olmadığını düşünüyorum kendi önerim açısından.

BAŞKAN – Zaten herhangi bir değişiklik yok.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O nedenle, buna hiçbir şekilde engel çıkarmak için değil ama affınızı rica ederim ve orada yer almak istemem çünkü benim politik perspektifime ve buranın realitesine aykırı bir durum olduğunu düşünüyorum.

Size sormak istediğim de... O, yüzde 91 tespitiniz, evet, çok doğru yani bizim de çoğu zaman yaptığımız bir şey. Bir şeyi tam anlayamadım, “10 ilde pilot merkezler açılacak.” dediniz. Tam adı belli olmayan bir şeydi galiba o, olumlu bir projeydi söylediğiniz ama...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – “Gündüzlü Bakım Merkezleri” diye düşündük, daha doğrusu “gündüzlü yaşam merkezleri, sosyal merkezler, rehabilitasyon merkezleri” gibi ama ismini tam olarak koymadık, şu anda uygulamada “Gündüzlü Bakım Merkezleri” olarak geçiyor ama şu anda mevzuat altyapımız uygun olmadığı için şu anda, kanunen nasıl bir isim koyacağımızla ilgili sunacağız Meclis komisyonlarımıza, oradan gelecek isme göre bir şey belirlenecek yani.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Aslında, anlattığımız şeyde hayata katılım ve onu daha canlandırmak vardı sanıyorum, o yüzden, hani, sadece “bakım” ismini koymasanız da “gündüzlü bakım ve kültür merkezi” olsa mesela.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Önceki mevzuatta adı öyle olduğu için biz öyle kullandık Sayın Vekilim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Engellilik hastalık değil çünkü.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Yok, yok, hayır, şöyle düşündük: Önceki mevzuatımızda ismi öyle konulduğu için öyle kullandım ben ama şu anda o, ona verilmiş isim değil, bunu bilin. Daha yumuşak ve güzel bir isim arıyoruz aslında.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Onlara da biraz dikkat edersek o ayrımcılığı da birazcık aslında ortadan kaldırmış oluruz.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Doğru düşündünüz, aynı şeyleri biz de tartışıyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hamilelik de bir hastalık değil, engellilik de bir hastalık değil.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Daha şirin bir ismi olsun veya daha güzel, hizmeti tam anlatan bir ismi olmasını biz de arzu ediyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Fazla vaktinizi almayayım.

Son olarak da, Genel Müdürlükte ve Bakanlıkta çalışan personelle ilgili, kadın-erkek dağılımıyla ilgili bir istatistik var mı?

Bir de çalışan engellilerle ilgili, kadın-erkek konusunda bir istatistik var mı? Gerçi, çok istatistiksel veri olmadığını söylediniz kadınlar açısından ama onu sormak istiyorum.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Şöyle söyleyeyim: Bakanlıkla ilgili, tabii, kadın-erkek çalışan istatistiği bizde olmaz. Biz daha çok engelli ve yaşlılarla ilgili hizmetler verdiğimiz için, o alanla ilgiliyiz ama bu bizim tabii ki Aile ve Toplum Hizmetleri veya Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından istenildiğinde verilebilecek bir şeydir diye düşünüyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yok, aslında irtibatlı olabilir, ne de güzel olur çünkü siz o hizmetleri verirken istatistiği de tutsanız aslında kadın statüsüne de veri sağlayabilecek bir şey olur belki.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Engellilerle ilgili mi söylüyorsunuz?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Evet, evet, sadece engellilerle ilgili.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Onu çıkarırız, çıkarma ihtiyacı hissetmedik ama çıkarırız. Bizde kadın ve erkek olarak engellilerden çalışanlar... Eğer onları istiyorsanız...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hem öyle hem de hizmet verdiğiniz anlamında yani genel olarak çalışan engelliler.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Çalışan engelliler var bizde, hepsinin kayıtları var. O konuyla ilgili size o istatistiği verebiliriz, onda problem yok ama diğer konularda, benim, “Bu konuyla ilgili bir çalışma yok.” dediğim şey şu: Engellilerin kendi camialarından gelen tepkiler var bakın. Engelli kadınları ayırdığınızda çok ciddi mukavemetle karşılaşıyorsunuz, çok ciddi manada tepki gösteriyorlar, “Kesinlikle, engelli engellidir, kadın-erkek diye ayırmayacaksınız, engelli sorunları bağlamında ortak olarak bakacaksınız.” diyorlar.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Buna siz bakacaksınız, tabii, buna siz bakabilirsiniz de bizim konumuz farklı.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – “Zaten Türkiye’de kadınlarla ve erkeklerle ilgili sorunlar belirli mecralarda ve ortamlarda ya da platformlarda tartışılıyor.” diyorlar, “Bizi de, engelli kadınları da diğer kadınlardan ayırmadan, onların sorunlarıyla birlikte ama bizim alanımızda spesifik olarak yani engelliliğimizle ilgili alınması gereken tedbirler konusunda dikkate alırsak daha iyi olur.” diyorlar.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sizin müdürlüğünüz açısından.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Hayır, hayır, camia açısından söyledikleri, onların dillendirdikleri, STK’lardan aldığımız sonuçlar yani onlar öyle diyor. Biz mesela, bazı şeylere dokunamıyoruz çünkü çok hassasiyet var, o alandan tepki geliyor, deniliyor ki: “Evet, engelli kadın da bir kadındır, Türkiye’deki bütün kadınların sorunları neyse engelli kadınların sorunları da onlardır. Ayrıca engelli kadınların sorunları gibi bir ayrıma giderseniz bu bizi incitir.”

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Engelli kadınlar söylüyor bunu.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – “Bizim engellilikle ilgili sorunlarımız var yani engelli olarak bize bakılması...”

BAŞKAN – Yani kadın ve erkeğin haricinde engelli grubunun araştırılması gerekiyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Anladım, kadın engellilerin söylediğini söylüyor İshak Bey.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Bir de şöyle bir şey var ama bizim daha çok dikkatimizi çeken, bizim verdiğimiz o yüzde 91’lik istatistikte, gerçekten, Türkiye’de şu bir gerçek: Hepimiz ailemizden de biliyoruz, anne ve babamızı karşılaştırdığımız zaman annemiz daha fedakâr duruyor ama bakıma da gelince büyük çoğunlukla kadınlar bu bakım işini üstleniyor. Yani bizim engelli kadınlarımıza bakış, bizim kendi kuruluşlarımızda veya verdiğimiz hizmetler açısından hiçbir sıkıntımız yok, o konuda hiçbir sıkıntımız yok, engellilerin tamamına verdiğimiz hizmetlerin hepsi neyse hepsine aynısı veriyoruz, hiçbir şey değişmiyor. Hatta, bazen kadınlar için pozitif ayrımcılık bile yapıyoruz yani onların belirli tehlikelerden korunmasıyla ilgili özel tedbirler aldığımız da oluyor. Ama bizim asıl önemseydiğimiz konulardan biri, bugüne kadar, sayın vekilimin de izah ettiği, Komisyonun adında yer alan, engellisine veya yaşlısına bakan kadınların artık gündeme alınması, bunlarla ilgili birtakım ekonomik tedbirlerin alınması.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O ayrı bir konu zaten, ciddi bir sorun.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Yoksa, öteki, dediğim gibi, orada kesinlikle farklı bir uygulama yok, bundan emin olun. Bizim bakım merkezlerimizin hepsi açıktır, ne zaman arzu ederseniz, hem kadınlarla ilgili hem de diğer engellilerimizle ilgili, herhangi bir merkezimizi ziyaret etmek isterseniz seve seve sizi gezdiririz. Bize haber vermenize gerek yok, gidip bakabilirsiniz, hepsi tamamen açık. Bugünkü farklı yani on sene önceki algı değil artık, basınımız hâlâ bizi birkaç sene geriden takip ediyor. Yani bizim bütün engelli bakımı merkezlerimizin, yaşlı bakım merkezlerimizin, huzurevlerimizin tamamı basına da açık, kamuoyuna da açık. Bir şartla, bir çekincemiz var, o da şu: Özel hayatın gizliliğiyle ilgili olarak yani kişilerin kendi özel durumlarıyla ilgili bilgiler paylaşılmaması kaydıyla, kendilerine saklı kalması kaydıyla, o alana girmek kaydıyla istedikleri her zaman... Bütün basın mensuplarına ben bu sözü verdim. Bizim bütün merkezlerimiz size açıktır, istediğini hepsine gidebilirsiniz hangisini istiyorsanız ama siz de...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bunlar başka İshak Bey de yani benim kastettiğim herhâlde anlaşıldı. Yani en başta dediğim şey, hakikaten, özellikle şiddet konusunda engelli kadınlara yönelik ciddi ayrımcılık olduğunu ifade ediyor Engelli Kadınlar Derneği gibi dernekler. Yani burada ya da bu Komisyonun kurulma amacı bu, kadınların gerçekten durumlarının güçlendirilmesi ve oradaki ayrımcılıkların ortaya çıkartılması, bunu önleyecek tedbirlerin alınmasına çalışmak.

Yani buna eğer katılıyorsanız ve bu şekilde devam edecekse ben çalışmaya varım ama değilse hakikaten ona göre ben de konumumu belirlemek isterim. Yani kimseyi engellemek için söylemiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Hüsniye Hanım.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm sunumlarınız için.

Ben Sayın Vekilimin söylediğine çok katılmıyorum çünkü adımız Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu yani eğer bir fırsat varsa hem kadınlar hem erkekler bundan yararlanmalı. Şimdi, hem ayırtırmayalım, ayırtırıcı bir dil kullanmayalım, hareketlerde bir ayırtırıcılık yapmayalım diyoruz hem de kadınlara, özellikle isim olarak da götüreceğimiz şey olarak da veya Komisyonun üst Komisyona sunacağı öneriler olarak da kadınlarla ilgili şunu yapalım diyoruz: Bence kadın... Engellinin kadını ya da erkeği yok diye düşünüyorum, engelli engellidir. Ha, biz çalışma yaparken daha çok kadınlarla ilgili çalışma yaparız, o ayrı bir şey ama bunu ayırtırsak bunun toplumda, kamuoyuna çok da doğru algılanmayacağını düşünüyorum. Yani sadece bunu öne sürerek de hani “Ben burada yer almam.” diyorsanız da yine de bunun da çok doğru olmayacağını düşünüyorum. Çünkü biz burada toplumun yararına, hep beraber, el ele vererek bir çalışmada, bir katkıda bulunmak istiyoruz ve bu çalışmanın da tabii ki hep beraber olmasını arzu ederiz.

Teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Böyle olsaydı ben gider Sağlık Komisyonunda ya da Aile Komisyonunda çalışırdım yani orada insan hakları ya da engellilerle ilgili. Burası Kadın Erkek Fırsat Eşitliği ve kadınlar aleyhine bu ülkede ayrımcılık var. Biz bunun için uğraşyoruz. Yani şiddeti uygulayan kadınlara kadınlar değil yani, erkeklerden bahsediyoruz.

BAŞKAN – Engelliden bahsediyorsunuz ama. Engelli şiddetten...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Evet, engelli kadınlara uygulanan şiddetten bahsediyorum. Ben şu anda genel kadından bahsetmiyorum.

BAŞKAN – Hayır Hayır, engelli kadınlardan bahsettiğinizin farkındayım.

Şimdi, düşünecek olursanız, aynı şekilde şiddete maruz kalan engelli erkeklerimizin de var olduğunu ben çok yakinen biliyorum. Yani söz konusu engellilikle alakalı bir şeyden bahsediyoruz. Engellinin sadece engel grupları vardır. İşte ortopedik engellisi vardır, görme engellisi vardır. Bu kadın için de aynı şey geçerlidir, erkek için de aynı şey geçerlidir. Engellilik çok daha farklı bir durumdur yani.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Şimdi, karşımızda oturan Sayın Genel Müdürümüzü bu sınıfın dışında mı tutacağız yani, böyle bir mevzu olabilir mi o erkek engelli diye?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Gerçekten ben anlatamıyorum yani.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Bunun, Sayın Vekilim, çok şık olmayacağını düşünüyorum. Yani böyle bir ayrımcılığı, biz nasıl yaparız böyle bir şeyi? Erkek engelliği görmezden geleceğiz, sadece bir tarafa bakacağız. Ya, toplum sadece kadınlardan oluşmuyor ki.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sağlık, Aile, Çalışma, Sosyal İşler Komisyonu, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu engellilere yönelik sosyal politika ve engelli hakları konusunda tüm engelliler için çalışma yürütmektedir. Eğer istiyorsanız gelin hep birlikte engelleri kaldırma bakanlığımı kuralım, o bütün engelliler için çalışma yürütmek zorundadır. Bu ayrı bir şey ama kadınlarla ilgili burada Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun manası kadınlar aleyhine olan ayrımcılıkları ortadan kaldırmaktır.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Ben hiç öyle bir mana algılamıyorum isimden.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O zaman kusura bakmayın, yanlış yerdeyiz.

BAŞKAN – Şu var: Bir alt komisyon daha kurmak lazım o zaman şiddet gören engelli erkeklerle ilgili olarak.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Niye, bunlar yetmiyor mu, diğerleri, bütün engellilerle ilgili çalışmalar?

BAŞKAN – Engellilik çok farklı bir durum.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Erkekleri görmezden mi geleceğiz Sayın Vekilim? Sayın Genel Müdüürümü o zaman burada yok sayacağız yani.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Erkek kadın engellilerle ilgili herhangi bir ayrımcılık, farklılık yok diyorsunuz, öyle mi, o nedenle mi?

BAŞKAN – Hayır, engelli bir birey olarak algılamak lazım öncelikle.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Erkek engellilerden daha farklı durumları yok kadınların.

BAŞKAN – Bakın, benim yakinen tanıdığım, şiddet görmüş engelli erkeklerin de varlığından bahsediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Olabilir, ben yok demiyorum zaten.

BAŞKAN – Yani şimdi, bir tarafta onlara bakarsak, Sayın Vekilimin de söylediği, sadece onlara bakarsak diğer engellileri de ayırtmış oluruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ona bakmak için kurulmadık ama.

BAŞKAN – Tabii ki bu Komisyonun içinde onları da incelemekte fayda var diye düşünüyoruz açıkçası.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Siz bilirsiniz, ben şey yapamadım yani.

BAŞKAN – Buyurun vekilim.

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Başkanım teşekkür ediyorum öncelikle Sayın Genel Müdüürüme sunumundan dolayı teşekkür ediyorum.

Kendisi bizzat sorunu yaşayan birisi olarak hayatın başlangıcında o bahsettiğiniz eğitim noktasındaki hocanızın verdiği özgüvenle... Cidden önemli bir nokta.

Sayın Vekilimin söylediği itiraza gelince de, şimdi, Komisyonun adına baktığımız zaman Türkiye’de Yaşayan Engelli Kadınlar ile Engellilere Bakmakta Olan Kişilerin Sorunları ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon olarak kurulmuş. Şimdi, ben de bu noktada size katılamıyorum Sayın Vekilim. Şöyle, şimdi, Sayın Genel Müdüürüm dedi ki: Engellilere bakan kesimin yüzde 91’i kadınlar. Bu konuda zaten engellilere bakmakta olan kişilerin sorunlarıyla ilgili bir komisyon birleştirilmiş, Türkiye’de Yaşayan Engelli Kadınlar... Şimdi, bunun pratikte biz size şunu sorduğumuz zaman, “Türkiye’de yaşayan engelli kadınların sorunlarını söyleyin?” dediğim zaman bunu ayırabiliyor muyuz engel noktasında? Kadın veya erkek ayrımına geçemiyoruz. Yani bugün ortopedik engelli birisinin kadın veya erkek olması noktasında engel bakımından ayrıma gitmek ayrımcılığın bence tam uç noktası olabilir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben müsaade isteyeyim...

BAŞKAN – Tabii ki bu sizin kararınız, size de saygı duyarız.

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Bilmiyorum, bu yetki alt komisyonun mu, üst komisyonun mu isminin değişmesi noktası ama bu noktada bence de isminin değişip o şekilde devam etmesi faydalı olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ayrımcılıklar ancak böyle ortadan kalkıyor işte, kadınlar gerçekten kendini...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Sayın Vekilim, izniniz olursa bir şey söyleyeyim.

Böyle bir algı yok, yani ben kendi camiamla ilgili söylüyorum. Tabii ki yani Komisyonun ne şekilde çalışacağı veya isminin ne olacağıyla ilgili benim haddim değil, öyle bir şey ben söyleyemem de ben bu alanla ilgili bize gelen herhangi bir şey olmadığını söylemeye çalışıyorum. Yani Türkiye’de bütün kadınların sorunları neyse engelli kadınların sorunu da odur. Engelli kadınların ayrıca sorunları diğer kadınların sorunlarından farklı değil.

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Engelden kaynaklanan...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Engelli olmalarından kaynaklanan sorunları var. Yani diğer kadınların Türkiye’de yaşadığı sıkıntılar neyse engelli kadınlar da aynı sıkıntıları bire bir yaşıyor. Ancak, ayrıca engelli kadınların yaşadığı başka bir sorun var mıdır? Bize yansıyan bir şey yok, böyle bir talep de gelmedi hiç.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O zaman bu alt Komisyonun zaten adını, bu şekilde, karşılıklı olarak önermekte yanlış yapılmış yani böyle bir şey var demek ki. Çünkü realitede yok diyorsunuz ama biz de var diyoruz, zaten bunun için önerdik diyoruz. Dolayısıyla gerçekten var olduğunu düşünerek, kadınların bize bunu ilettiğini düşünerek önerdiğimiz bir komisyon. Erkeklerle aynı şeye geldiği zaman, zaten farklı değildir noktasına geldiği zaman fikren, takdir edersiniz ki bulunmanın anlamı yok yani.

BAŞKAN – Şu anda bile ayrıştırma yoluna gittiniz çünkü “erkeklerle bile aynı noktaya geldiğinde” diye söylüyorsunuz. Aslında ayrıştırmamamız gerektiğini de Sayın Vekilim söylemişti.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bennur Hanımcığım, ayrışma...

BAŞKAN – Çünkü bir engellilik çok farklı bir durum. Bakın, benim pozisyonumda olan başka bir engelli erkek arkadaşımı da biliyorum ben. O da ailesinden şiddet görmüş bir erkek arkadaşımızdı.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Olabilir.

BAŞKAN – Yani şimdi onu biz kenara atıp da, yok, biz engelli olan kadınla ilgileniyoruz, sizinle ilgilenemiyoruz deme lüksümüz yok bizim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Son kez söylüyorum: Bu alt Komisyonu kadınlarla ilgili kurduk. Genel olarak Türkiye’de bütün engellilerin sorunları var, şiddet gören engelli erkekler de var, yok demedim. Böyle bir şeyle getirmedik. Ama benim önerim, tıpkı toplumda nasıl kadınlarla erkekler arasında ayrımcılık varsa, “Kadın-erkek yoktur, sadece insan vardır.” gibi bir lafa ben katılmıyorsam politik olarak, kadınlara yönelik ayrımcılık olduğu için birçok sözleşme imzalanmışsa engelli kadınların da kadın olmaktan kaynaklı özel sorunları ve onlara yönelik yapılması gereken, alınması gereken özel önlemler vardır. Bu nedenle ben bu alt Komisyonu önermiştim. Anlaşılan odur ki sizin öneriniz başka bir şeymiş. O nedenle müsaadenizi rica edeceğim. Hakikaten ifade edebileceğim son nokta budur. Yoksa ben kimseyle kimse arasında ayrımcılık yapmak istemiyorum. Var olan bir ayrımcılığı düzeltmek için zaten bu Komisyonu önermiştim diyorum. Daha fazlasını... Yeterli bu.

BAŞKAN – Dilerseniz, gerekçe var, gerekçeyle ilgili yazıları bir okumamızı isterseniz... Buyurun okutayım isterseniz.

Gerekeceği bir kez daha okuyalım, sizin de imzanız var ve sanıyorum siz de bunu kabul ettiniz CEDAW’la ilgili olarak. İmzanız olduğu için özellikle okutmak istiyorum.

Önergeleri okutuyorum:

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığına

“Türkiye’de Yaşayan Engelli Kadınlar ile Engellilere Bakmakta Olan Kişilerin Sorunları ve Çözüm Önerileri hakkında Alt Komisyon”un kurulmasını arz ve teklif ederiz.

Tülay Kaynarca

Ayşe Sula Köseoğlu

Bennur Karaburun

İstanbul

Trabzon

Bursa

Ali İhsan Yavuz

Sakarya

Gerekçe:

Ülkemizin de taraf olduğu Engelli Kişilerin Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 6’ncı maddesinde de engelli kadınların çoklu ayrımcılığa maruz kaldığı kabul edilmekte; engelli kadınların haklardan eşit şekilde yararlanmaları için devletlerin gerekli tedbirleri alması gerektiği belirtilmektedir. Engelli kadınların durumu, ülkemizin taraf olduğu Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) açısından da önemlidir. CEDAW Komitesi, 18 numaralı Tavsiyesinde engelli kadınların eğitim, istihdam, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerine eşit erişimlerinin sağlanmasına ilişkin taraf devletlerin yükümlülüğü hatırlatılmaktadır.

Ayrımcılık, fiziksel, cinsel ve diğer istismar türlerine maruz kalma, kadına özgü toplumca belirlenmiş rol ve sorumlulukları yerine getirmek zorunda bırakılma, eğitim ve çalışma imkânlarından yoksun kalma, çalışma yaşamında ayrımcılığa uğrama ve yoksulluk engelli kadınlar açısından yaşanan hak ihlalleri arasındadır. Engelli kadınlar hem kadın olmaları hem engellilikleri bağlamında çoklu ayrımcılığa maruz kalmaktadır.

Yanı sıra, engellilere bakmak durumunda olan kişiler de engelliler tarafından yaşanan mağduriyetlerden olumsuz etkilenmektedir. Engelli bakım hizmetlerinin yeterince sağlanamadığı hâllerde, engellilerin bakımları yakınları tarafından yüklenilmektedir. Engelliler tarafından yaşanan mağduriyet, birinci derece yakınlar ve özellikle kadınlar üzerinde fazladan yükümlülük ve sorumluluk getirmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye’deki engelli kadınların durumlarının incelenmesi ve sorunlarının çözülmesi amacıyla “Türkiye’de Yaşayan Engelli Kadınlar ile Engellilere Bakmakta Olan Kişilerin Sorunları ve Çözüm Önerileri Hakkında Alt Komisyon”un kurulması teklif edilmektedir. Kurulacak Alt Komisyon; ilgili mevzuatı inceleyerek eksikleri tespit etmek, engelli kadınların istihdam, eğitim, ulaşım, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerine erişimdeki zorluklarını tespit etmek, maruz kalınan ayrımcılığa ilişkin çözüm yolları önermek, engelli kadınlara ilişkin kalıp yargıların kırılması ve engelli yakınlarının sorunları konularını çalışacaktır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığına

“Engelli Kadınların Yaşadıkları Sorunların Önlenmesine İlişkin Uygulamaların İncelenmesi” alt komisyonunun kurulmasını arz ve teklif ederiz. 12/06/2016

Filiz Kerestecioğlu Demir

Besime Konca

Dilek Öcalan

İstanbul

Siirt

Şanlıurfa

Gerekçe:

“Engellilik” konusunda yapılan araştırmalarda, genellikle engelli kadınların toplumsal yaşama katılımı ve eğitim, istihdam, sağlık gibi en temel insan haklarına erişimde çoklu ayrımcılığa uğradıkları verilerle ortaya konmuştur.

Engelli kadın ve kız çocuklarının gerek evde gerekse ev dışında genellikle şiddet, yaralanma veya taciz, ihmal veya ihmalci davranış, kötü muamele veya istismar edilme riski ile daha fazla karşı karşıya bulunduğu, Türkiye'nin 28 Eylül 2009 tarihinde imzaladığı Engellilerin Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme'de de ifade edilmektedir. Eğitimde, istihdamda, sağlık hakkında ve ekonomik ve sosyal yaşamda ayrımcılık yasağı CEDAW başta olmak üzere pek çok uluslararası sözleşme ile güvence altına alınmıştır. Fakat maalesef engelli kadınlar başta da belirtildiği gibi çoklu ayrımcılıklarla yüzleşmektedir. Örneğin, şiddet ortamını terk edemeyen engelli kadının uğradığı şiddeti, kolluk birimlerine ya da sivil toplum örgütlerine ihbar etmesi hayli güçtür. Şiddetin önlenmesi için hizmet veren birimler, çoğunlukla görme, konuşma ve duyma yeterliliği olan kişilere hizmet vermek için kurgulanmıştır. Oysa tüm hizmetlerin farklı engellilik durumlarına sahip bireylere hizmet edebilecek nitelikte tesis edilmesi gerekmektedir.

“Engelli Kadınların Yaşadıkları Sorunların Önlenmesine İlişkin Uygulamaların İncelenmesi” için alt komisyon kurulması engelli kadın ve kız çocuklarının temel insan haklarından eşit yararlanmaları, her türlü şiddetten, sömürden ve ayrımcılıktan uzak bir yaşam sürdürmeleri ve topluma tam ve etkin katılımlarının önündeki engellerin kaldırılması için büyük önem taşımaktadır. Söz konusu komisyon, engelli kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve etkin mücadele araçlarının oluşturulması amacıyla etkili bir kamu politikası geliştirmek için önemli çalışmalar yürütecektir.

İMİRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun.

İMİRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Hepinizi saygıyla selamlıyorum, aldığımız bilgilerden dolayı da teşekkür ediyorum.

Bir olguyla karşı karşıyayız. Bir evrende yaşıyoruz, evrende bir olgu var. Bu olgu, bizler insanız, insanlar kadınlardan ve erkeklerden oluşmaktadırlar. Kişinin kadın veya erkek olacağına hiç kimse kendisi karar vermedi. Buna Yaratıcı karar verdi ve geçmişe bakarsak, günümüze bakarsak, istatistiklere bakarsak evrendeki degen yaratılışımızda da var. Yarıya yakını kadın, yarıya yakını erkek.

Allah şöyle buyuruyor: “Sizi bir kadınla erkekten yarattık. Evveliyatınızı hiç yoktan var ettik, sonra da sizi bir kadınla bir erkekten çoğaltıp türettik. Sizi kadınlı erkekli yaratmamız, aranızda da sevgi ve muhabbet koymamız ayetlerimizdendir; varlığımızın, birliğimizin, büyüklüğümüzün alametlerindedir.”

Biz Müslüman bir milletiz, Peygamber Efendimiz (SAV) şöyle buyuruyor: “Fatıma benim kızımdır, o benden bir parçadır. Onu üzen beni üzer, onu sevindiren beni sevindirir.” Toplumumuzda, tarihimizden bu tarafa, aslında bizde kadın erkek ayrımı yoktur. Kadın bizim annemizdir, kadın bizim eşimizdir, biz de kadının eşiyiz; kadın bizim kızımızdır, kadın bizim gelinimizdir. Bu bir vakıadır, buna direnmek mümkün değil. Direnenlerin de eline zaten hiçbir şey geçmemiştir, geçmez. Ama toplum içerisinde, cahilliğinden veya başka sebeplerden dolayı bu olguyu yok sayan veya karşılıklı hakları çiğneyenler yok mudur? Vardır ama kötü misal emsal olmaz, bunlar bizim örneklerimiz değildir.

Netice itibarıyla, Allah kadını kadın yaratmış, fizyolojik yapısı bellidir; erkeği de erkek yaratmış, onun da fizyolojik yapısı bellidir. Erkeğin kadına karşı, kadının da erkeğe karşı bu fizyolojik yapılardan veya başka sebeplerden dolayı üstünlük veya aşağılık gibi bir şeyler taslaması, tasarlaması da makul değildir, ilmî de değildir, akılcı da değildir. Netice itibarıyla, bir elmanın iki yarısıyız. Peygamber Efendimiz (SAV) şöyle buyurdular: “Eşi olmayan kadın ne kadar zavallıdır veya eşi olmayan erkek ne kadar zavallıdır. Allah kadını erkeğe, erkeği kadına bir örtü, bir tamamlayıcı olarak yaratmış.” Yani erkek kadınla bütünleşiyor, kadın erkekle bütünleşiyor.

Yaşanan vakia da budur ama sıkıntı nereden kaynaklanıyor? Sıkıntı, kantarın topuzu kaçırılmıştır. Erkekler içerisinde kadın haklarını çiğneyenler, kadınlar içerisinde de erkek haklarını çiğneyenler vardır ve nitelikim ben de Sayın Başkanın az önceki tespitlerine katılıyorum. Gerçekten, kadınlar tarafından da horlanmış, hakları çiğnenmiş veya ezilmiş, işkence görmüş erkekler de var.

Netice itibarıyla, bu bir Komisyondur. Komisyon olarak, kadına ve erkeğe ve onların haklarına bir bütün olarak bakarsak daha isabetli karar vermiş oluruz diyorum ve bizde benim gördüğüm bir yanlışlık da şudur: Başka toplumlarda yaşanan bir kısım olgularla ilgili şablonu getirip bizim toplumumuza uyguladık. Uygulayınca da bu şablon bize uygun düşmedi.

Netice itibarıyla, erkekler de çok değerlidir, kadınlar da çok değerlidir. Hakları çiğnenen kadınlar veya hakları çiğnenen erkekler vardır. Önemli olan, her hakkı hak sahibine vermektir. Bu, en makul, en uygun olanıdır diyorum, hepimizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkürler.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bennur Hanım, ben bu konuşulanların hiçbir alakası olduğunu, açıkçası, düşünmüyorum. Gereçekler okundu zaten. Bu komisyonlar niye önerilmiş? İşte, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesine dayanarak da gereçekler okundu. Gerçekten, hani, sanki ortada hiçbir ayrımcılık yokmuş, erkekler kadınları ezmiyorlarmış, her ikimiz de çok şey bir cinsiz, çok güzel gibi bir şey noktasından tartışmak istemiyorum çünkü realite bu değil yani temenni edilen bu olabilir ama zaten böyle olmadığı için uğraşılıyor yani kadınlar ayrımcılığa uğradığı için.

Hani, ben bu Komisyonda bunları tekrar tekrar tartışmak zorunda kalacağımızı hayal etmemiştim açık söylemek gerekirse. O nedenle, lütfen, bununla ilgili, hakikaten, kararınızı verin. Bunu zorlamak istemem ama aynı zamanda, gerçekten bir şeyin araştırılmasını istiyorsanız, örneğin, Engelli Kadınlar Derneğini çağırın ve onlar size anlatsınlar yani, var mı, yok mu. Belki biz bilmiyoruz yeterince yani belki ben de yanlış biliyorum, belki siz de belki İshak Bey de. Yani asıl olarak bunu yaşayan başkalarından öğrenmek de şeydir çünkü sadece sizin engelli olmanız yetmez, siz de bir kişisiniz.

BAŞKAN – Kesinlikle.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Belki sizin yaşamadığınız, hayatınızda...

BAŞKAN – Hayır, ben de...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çok daha korunaklı bir hayatınız olabilir, başka kadınlarsa çok farklı yaşıyor olabilirler.

BAŞKAN – Şimdi, özellikle şunu söylemek istedim ben: Az önce de verdiğim bir örnek vardı, engelli olan bir erkek kardeşimizden, bir arkadaşımın bahsediyorum, o da şiddet görüyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Olabilir.

BAŞKAN – Yani sonuçta, bir tarafa bakarken diğer tarafa bakmamanın da uygun olduğunu düşünmüyorum açıkçası.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bunu genel olarak kadınlar ve erkekler için söyleyebilir misiniz?

BAŞKAN – Genel olarak derken yani engelliler için mi?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır, bütün kadınlar ve erkekler için.

BAŞKAN – Tabii ki yani...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Mesela yani sizin tanıdığınız bir erkeğin şiddet gördüğünü siz gördüğünüzde “Bakın, erkekler de şiddet görüyor.” diyebilir misiniz yani böyle dememiz gerekiyor mu? Değil herhâlde değil mi? Yani kadınlar görüyor yani çünkü o manada söylüyorum.

BAŞKAN – Sadece kadınlar değil ama Sayın Vekilim.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Efendim, ben bir şey sormak istiyorum.

Şimdi, benim merak ettiğim konu şu: Yani kendi alanım olduğu için merak ediyorum. Hakikaten düşüncelerinizi dikkatle dinledim ben, söylediklerinizi de dikkatle dinledim. Belki bizim bir bilgi eksikliğimiz vardır. Benim anlatmak istediğim şey şuydu: Türkiye’de engelli sorunları var ama bunun dışında bir de kadınların sorunları var. Öyle diyoruz yani Türkiye’de kadın sorunu veya kadınların ayrımcılığa uğraması ya da benzer şeyler falan. “Türkiye’de kadınların ayrımcılığa uğramasıyla ilgili zaten ilgili bir Komisyonumuz var.” diyorsunuz, bir üst Komisyonumuz var kadının bu problemlerinin halledilmesiyle ilgili.

Benim merak ettiğim, spesifik olarak bunun dışında, ayrıca engelli kadınların hem kadın hem de engelli olduklarından dolayı yani engellilik sorunları dışında, diğer kadınlarımızın yaşamış olduğu sorunlardan farklı yaşadıkları bir sorun mu var? Bunu ben bilmiyorum yani merak ettiğim için soruyorum, samimiyetle. Böyle bir sorun varsa, yani bize bugüne kadar bu sorunla ilgili herhangi bir şey yansımada, samimiyetle söylüyorum, yansımada. Bir talep de gelmedi yani.

Türkiye’de, kadın olduklarından dolayı bir sürü sıkıntı yaşayan kadınlarımız var, evet, engelli olan, olmayan bütün kadınlarımız bunu yaşıyor. Ama engellilik alanında, bizim özellikle baktığımız, bizim camiamız dediğimiz yani bizim sorumlu olduğumuz alanda, kadın ve engelli olduklarından dolayı ayrıca spesifik bir sorun yaşayan ya da farklı bir şeyle karşılaşan bir şeyle karşılaşmadık, böyle bir şikâyet gelmedi bize. Elimizde bununla ilgili herhangi bir done yok yani.

BAŞKAN – Ben kayıtlara geçmesi bakımından soruyorum: Yani Bakanlığa bununla ilgili, “Ben kadını, engelliyim ve şiddet görüyorum. Benim birtakım sorunlarım var.” gibi bir şey geldi mi, gelmedi mi?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Gelmedi, sadece engellilik sorunu olarak geldi veya “Şiddet görüyorum.” diyenlerin sayısı da çok az yani erkeklerde nasılsa kadınlarda da öyle. Engellilikten dolayı değildir, onu demeye çalışıyorum. Yani Türkiye’de yaşanan genel kadın sorunlarının dışında, sadece engelli kadın olduklarından dolayı çok spesifik, ayrı bir ayrımcılık yaşayan ya da bir sorun yaşayan bir olguyla biz karşılaşmadık, onu demeye çalışıyorum. Ben karşılaşmadım, eğer sizde bu konuyla ilgili, cidden size ulaşan bilgiler varsa ve bunu dillendirenler varsa bunu bizimle paylaşırsanız biz hiç olmazsa bu konuyla ilgili tedbirlerimizi alırsız yani.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sizinle de paylaşırsız da biz burada da araştırılmıyorduk zaten yani bunun için önerge verdik. Aynı şekilde burada da araştırılmıyorduk. Şimdi, size yansımamış olan bir şey belki size ulaşamıyor yani gerçekten bu da olabilir.

Şimdi, her bakanlığa her şey ulaşıyor ve bütün bakanlıklar da her şeyin çözümünü buluyor diye bir şey yok, öyle olsaydı zaten kadına yönelik şiddet de önlenmiş olurdu yani sadece 137 sığınak olmazdı bu ülkede kadınlar için. Yani bu, dünyanın sorunu, sadece Türkiye’nin değil.

Yani gerekçede de söylediğimiz şey mesela işleme engelli, konuşma engelli birisinin, şiddet gören birisinin o çağrı merkezlerine kadına yönelik şiddet konusunda ulaşması mümkün değil. Buna ilişkin belki çözümler üretilmesi lazım. Yani bunu ancak kadın alanında spesifik olarak çalışanlar bilebilirler yani kadınların yaşadığı ayrımcılığı bilenler gerçekten engelli kadınlarla bir araya geldiklerinde ancak onu harmanlayıp ortak olarak yaşadıkları sorunları dile getirebilirler.

Yani, kusura bakmayın, bunu hakikaten bir erkeğin dile getirmesi kolay olmuyor her zaman kadınların yaşadığı şeyleri.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Efendim, ben ciddi olarak söylüyorum yani...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sizin için söylemedim ben.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Gerçekten, hayır, hayır, ben anladım Sayın Vekilim. Bizimle ilgili, yani ben samimiyetle söylüyorum bunu, şöyle bir anlayışım vardır, bakın...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – İşte, ben dinleyin diyorum, yani Engelli Kadınlar Derneği gelsin, neymiş sorunları anlatsın, ilk ağızdan dinlemek lazım.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Ben sizinle bir şey paylaşayım: Sürekli, engelli camiasındaki engelli STK'lılarla kavga eden birisiyim ben çünkü siz konuşursanız alınır ama ben kendim de engelli olduğum için, konuştuğum zaman alınmıyorlar.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Olabilir.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Söylediğim şey şu: “Engelliliğin bir tek siyaseti vardır.” derim ben onlara, engellilerin ortak sorunları. Herkesin kedi dünya görüşü olabilir, bir partisi olabilir, anlayışı olabilir ama biz bir araya geldiğimizde, tartışmamız gereken tek ortak siyasetimiz engelliliktir yani ortak paydamız odur çünkü. Burada bir sorun varsa biz bu sorunları beraber halletmek zorundayız, hangi düşüncede olursak olalım, bu fark etmez.

Ben bu düşünceden hareketle söylüyorum, engelli kadınlarımızın bizim bilmediğimiz, gerçekten engelli kadın olduklarından dolayı, Türkiye’de yaşanan kadın sorunlarının dışında yaşadıkları bir spesifik durum varsa biz bunu elbette bilmek isteriz, gerçekten bilmek isteriz ama bize yansıyan yok, onu demeye çalıştım.

Teşekkür ediyorum.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Vekilim.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Şimdi, şu açıdan bakalım: Hani, madem engelli kadınları dinleyeceğiz, engelli kadınların sorunlarıyla ilgileneceğiz, Sayın Müdürüm, daha iyi biliyorsunuzdur STK'ları, görme engelli kadınlar derneği, böyle bir ayırım var mıdır engelli derneklerinin içinde? İşte, işitme engelli kadınlar derneği...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Yok, benim bildiğim kadarıyla.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Bakın, burada bile bizim ilk başladığımız noktada -eğer böyle gidersek- nasıl bir yanlış yaptığımız orta yere çıkacak çünkü siz gittiğimiz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Engelli Kadınlar Derneği var.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sadece bir dernek üzerinden yürüyemeyiz Sayın Vekilim, yapmayın yani.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Her şey öyle adım adım başlar.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sadece tek bir dernek üzerinden mi gideceğiz? Sadece Engelli Kadınlar Derneğini dinleyeceğiz, onların yaptıkları tespitler, söyledikleri öneriler üzerinden mi biz rapor hazırlayacağız? Biz bütün engellilerle konuşacağız.

Yani işitme engelli kadınlar derneği, görme engelli kadınlar derneği, ortopedik engelli kadınlar derneği, var mı böyle bir ayırım? Toplumda yok böyle bir ayırım, biz Meclisin, millî iradenin çatısı altında böyle bir ayırım yapmaya kalkacağız. Bence bu doğru değil.

Yani biz, başta, başka bir arkadaşımız istifa etti ve onun yerine seçilip geldik ve ikinci Komisyon toplantımız. Geçen Komisyonunda hızlıca bir toplantı oldu ve dağıldık. Buradaki imza atan arkadaşlar da yok, diğerleri. Biz olayın içinde kendimizi bulduğumuz için, hakikaten geçen toplantıda, hani bu isimde bir sıkıntı var diye teklif ettik ve bunun düzeltilmesi yönünde bir görüş olursa memnuniyetimizi ifade ettik.

Tekrar örnekleri veriyorum: Yani toplumda böyle bir ayrışma yokken biz kendi kendimize oturup da burada 10 kişi böyle bir ayrışmaya gidersek bunun kamuoyunda yanlış anlaşılacağını, yanlış bir yerden başlayacağımızı, daha işin başlangıcında ayrıştırma yapıp erkekleri bir tarafa bırakacağımızı ve çalışacağımız süre ne olursa olsun hiç erkek engelliyle karşılaşmadan raporumuzu hazırlayacağımızı, önerilerimizi sunacağımızı düşünüyoruz. Bu, erkeklere haksızlık olur, bir kadın olarak ben bunu doğru bulmadığımı söylemek istiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben kadınları özellikle araştırılsın diye önerdiğimde, bunun için kurulmasını istediğim bir Komisyonunda “Erkeklere haksızlık olur.” diyerek yer almak istemiyorum.

Lütfen, bununla ilgili, hakikaten şey yapalım, tüketelim artık bu tartışmayı ve bir karar verelim çünkü ben de sürekli ısrar ediyordum durumuna düşünüyorum. Yani benim perspektifim farklı, bu önerim farklıydı, diğer arkadaşların da önerisi farklıymış yani örtüşüyor ikisi birbirleriyle ama demek ki burada olan vekillerin yapmak istediği şey farklı. O nedenle manası yok yani benim bu perspektifle burada bulunmamın.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Vekilim, Sayın Başkan...

BAŞKAN – Anlıyorum, burada alt Komisyon olduğumuz için...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hiç bana cevap vermeyin. Gerçekten, tekrar polemik yaratmak için söylemiyorum, kendi konumumu artık belirlemek için söylüyorum.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Vekilim, polemik olsun diye...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Uymuyor yani önermelerle uymuyor ama söylediğiniz şeyler.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Ortak akıl oluşturalım diye konuşuyoruz. Yani, konuşa konuşa anlaşır insanlar, öyle değil mi?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O akıl öyle çıkmayacak bence.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Şimdi, şöyle: Yani, farz edelim biz bir dernek çağıracağız, gelen de erkek oldu. “Ya kardeşim, sen niye geldin? Git, erkeksin.” mi diyeceğiz ona?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Böyle bir şey önermedik. Burada önerdiğimiz derneklerimiz var bizim zaten katılınsınlar diye.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Olamayız, böyle bir şey olamaz yani böyle bir çalışma sistemi olamaz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır, böyle bir şey yok, çok çarpıtıyorsunuz meseleyi. Yani, benim burada önerdiğim şeylerde İstanbul Engelliler Derneği var, Türkiye Sakatlar Derneği var, Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi var. Yani, bunlarda biz “Kadın gelsin, erkek gelsin.” diye bir şeyden bahsetmiyoruz.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Vekilim, biz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Kadınların yaşadığı çoklu ayrımcılığı araştıracağız mıyız, araştırmayacak mıyız? Önergemizin nedeni buydu, buraya verdiğimiz komisyon önerimizin. Eğer bunu yapmayacaksak, o zaman, lütfen, müsaadenizi isteyeyim diyorum yani bunun ötesinde diyebileceğim bir şey yok. Beni ikna etmeye çalışmayın yani.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Vekilim, sahaya biz çıktığımız zaman, zaten o ayrımcılık eğer varsa ki o bizim önümüze çıkacak ve biz bunu raporumuzda da belirteceğiz, “Ya, gerçekten kadınlarla ilgili böyle bir ayrımcılık varmış.” diyeceğiz. Ama, biz ilk baştan daha böyle peşin bir hükümle yola çıkarsak, bu, araştırmanın önünü tıkamaktır diye düşünüyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çünkü, biz Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuyuz.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Adımız da öyle zaten.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çünkü, kadınların aleyhine ayrımcılığı kaldırmak... O zaman, orada da o yanlış oluyor.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Ya, araştırma yapmadan siz nasıl böyle yargıya varıyorsunuz, ben ona hayret ediyorum.

BAŞKAN – Şimdi, Komisyonumuzun adı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği. Orada bile erkek geçiyor, doğru değil mi? Kadın ve erkek, ikisini aynı seviyeye getirmek maksat.

İkinci olarak da şunu söyleyeceğim: Biz bir alt komisyonuz. Alt komisyonun ismini biz kendi başımıza değiştiremeyiz, Komisyon Başkanımızla tekrar görüşeceğiz, ona göre bir değişiklik yapacağız. Ama, burada, sayın vekilimin söylediği gibi, baştan ayrımcılık yaparsak, o zaman Meclis çatısı altında ayrılmış olacağız. Takdir sizin.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Tamam, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Siz önerilerinizi iletirsiniz Sayın Başkana, ona göre siz karar verdiğiniz zaman ben de...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Sayın Vekilim, siz gitmeden ben bir şey daha söylemek istiyorum. İzniniz olursa bir şey daha söylemek istiyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ne demek iznim? Lütfen, hiç öyle şeylere...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Şimdi, buraya gelirken benim aklıma gelenleri ben sizinle paylaşayım. Yani, gelirken benim aklımdan geçen şey şu, alanda yaşadığımız sıkıntılardan dolayı söylüyorum: Böyle bir komisyon varsa bu Komisyonun, genellikle engelli ya da yaşlısına bakan kitlenin büyük çoğunluğu kadın olduğu için, bu kadınların Türkiye’de yaşadığı yani hastasına ve engellisine bakan bu hanımların yaşadığı sıkıntılarının giderilmesiyle ilgili, daha çok onunla ilgili sorunların çözümünde bize katkı sağlayacağı için çok sevinmiştim ben. Hani, bana ifade doğru gelmedi, “Türkiye’de yaşayan engelli kadınların sorunları” diye bir ayırım yapacak olursak biz engellilerin sorunlarını parçalamış oluruz yani bizim alanımızdan görünen o.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ama, şeyde de yüzde 9 vardır İshak Bey.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Yani, öyle bir şey yapacak olursak ama kadın sorunlarının dışında Sayın Vekilim...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bakan erkeklerde de bir ayrımcılık yapmayın bence, yüzde 9’a. Hani “yüzde 91” diyorsunuz ya, öbür yüzde 9’a da ayrımcılık yapmayın bence.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Yok, yapmıyoruz zaten.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Orada da hem erkek hem kadını araştırın. Yani, ne diyeyim? Çünkü, var olan ayrımcılığı giderelim diye bir şey yapmaya çalışırken, siz sanki yokmuş gibi “Ayrımcılık yapmayın.” diyorsunuz. Bu da benim hakikaten politik olarak ağrıma gidiyor, kişisel olarak değil, yanlış anlamayın.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Yok, ben öyle bir şey demedim Sayın Vekilim yani “Ayrımcılık yapmayın.” demedim.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Vekilim, sizin elinizde bununla ilgili bir çalışma mı var?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Veririz, evet, var.

BAŞKAN – Varsa onları da bir inceleyelim.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Yani, o zaman o raporları sunarsınız. Siz baştan bunu önünüze set çekerek bu raporu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ama, siz çektiniz bu seti çünkü yoktu böyle bir şey. Ben ilk toplantıya gelmedim.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Sayın Vekilim, ben bir daha gelirim yani varsa öyle bir bilgi ben bir daha gelirim, samimi söylüyorum.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Ama, bakın, burada çoğunluk...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Komisyon gerekçeleri belli, niye önerildiği belli. Sizler yokmuşsunuz, şimdi benim olmadığım toplantıda birden o komisyon önerileri, gerekçeleri falan yokmuş gibi...

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sizin elinizdeki raporla mı yola çıkacağız da başlayacağız işe?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Biz bir şeyi araştırmak istiyoruz zaten.

BAŞKAN – Ama, siz kendi adınıza önermişsiniz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Siz sonradan katıldığınızı söylüyorsunuz, ben ilk baştan bahsediyorum.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Tamam ama bakın... Ama, ben de burada eğer bir Komisyon üyesiysem, Engelli Komisyonu, tabii ki herkesin fikirleri değerliyse bizim fikirlerimiz de değerli.

BAŞKAN – Siz yoktunuz yani birini göndermişsiniz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Vardım, ilk toplantıda yoktum.

BAŞKAN – Ha, ilkinde vardınız, daha sonra...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yoksa, öncesinde tabii ki önerirken vardım yani o gerekçelere de katılıyorum. Her iki önerenin de gerekçeleri belli zaten, bence onların tekrar okunması lazım.

BAŞKAN – Önce siz elinizdeki bilgileri bize getirin.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Onlar önerilmiş, o yüzden set vuran falan ben değilim, ne nedenle Komisyonun kurulduğu belli. Şimdi onun dışında bir şey yapmaya kalkıyoruz, o nedenle ben itiraz ediyorum.

BAŞKAN – İşte ayrıştırma konusuna biz takılmış oluyoruz orada.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Peki, peki. Yani, hakikaten ben raporları getiririm, bir dahaki toplantıya şey yaparız.

BAŞKAN – Çok seviniriz gerçekten yani katkı sağlayacak her şeye açık olduğumuzu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Tabii, tabii. Tabii ki yani ben kişisel bir şey üretmiyorum ki Bennur Hanım. Yani, niye zaten olsun? Niye böyle bir Komisyon kurulmasını talep edeyim yani ayrıca?

Tamam, müsaadenizle o zaman.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Teşekkürler tekrar bilgiler için.

BAŞKAN – Başka soracak bir sorumuz var mı? Yok herhâlde.

Toplantımız sona ermiştir, hepinize çok teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

Kapanma Saati: 15.35

